

Anne Pylvänen, Heidi Vesanto

YPKV17KM

**TOIMINTAMALLI NUORTEN TYÖLLIS-
TYMISSUUNNITELMIEN LAATIMISEEN**
Kehittämistyö Hämeen TE-toimistolle

Opinnäytetyö
Yhteisöpedagogi

2018

**Kaakkois-Suomen
ammattikorkeakoulu**

Tekijä/Tekijät	Tutkinto	Aika
Anne Pylvänen/Heidi Vesanto	Yhteisöpedagogi (AMK)	Lokakuu 2018
Opinnäytetyön nimi		
Toimintamalli nuorten työllistymissuunnitelmien laatimiseen Kehittämistyö Hämeen TE-toimistolle		47 sivua 17 liitesivua
Toimeksiantaja		
Hämeen TE-toimisto		
Ohjaaja		
Helena Timonen, Marika Alaranta		
Tiivistelmä		
<p>Tässä opinnäytetyössä suunniteltiin ja kehitettiin Hämeen työ- ja elinkeinotoimistolle toimintamalli nuorten työllistymissuunnitelmien laatimiseen. Kehittämistyön konkreettisenä lopputuloksena syntyi toimintamallin lisäksi toimintaohjeet mallin mukaisten työllistymissuunnitelmien tekemiseksi Hämeen työ- ja elinkeinotoimiston nuorten palvelujen asiantuntijoille. Toimintaohjeet ladattiin kansioissa Työ- ja elinkeinotoimiston käyttämään sähköiseen työskentelyalustaan Taimiin ja sähköiseen keskustelualustaan Yammeriin.</p> <p>Työ- ja elinkeinotoimistoissa laaditaan työllistymissuunnitelmia työnhakija-asiakkaille ja niiden tarkoituksena on edistää asiakkaiden työllistymistä tai koulutukseen pääsemistä asiakkaan omien tavoitteiden mukaisesti. Hämeen työ- ja elinkeinotoimistossa on erikseen nuorten palvelut, jossa asiantuntijat työskentelevät alle 25-vuotiaiden asiakkaiden parissa. Kehittämistyöllä pyrittiin luomaan malli, jonka avulla saadaan tehtyä entistä laadukkaampia ja vaikuttavampia työllistymissuunnitelmia nuorille. Tällä tavoin ehkäistään nuorten syrjäytymistä ja edistetään osallisuutta eli kiinnittymistä yhteiskuntaan.</p> <p>Toimintamalli kehitettiin kokeilemalla erilaisia ohjausmenetelmiä ja toteutettiin kahden ryhmän kanssa, jotka koostuivat alle 25-vuotiaista päijät-hämäläisistä. Ryhmiin osallistuneet nuoret etsittiin Ura -asiakastietojärjestelmästä. He olivat Hämeen työ- ja elinkeinotoimiston asiakkaita, joilla oli työnhaku voimassa. Nuoria informoitiin opinnäytetyön tavoitteesta ja tarkoituksesta ja he osallistuivat kokeiluun vapaaehtoisesti. Tapaamiset ryhmien kanssa toteutettiin Lahden Ohjaamon Mediatilassa. Kokeilussa yhdisteltiin eri ohjausmenetelmiä, räätälöitiin niitä käyttötarpeen mukaisiksi ja ideoitiin työkaluja ohjauksen tueksi.</p> <p>Jatkossa työ- ja elinkeinotoimiston nuorten palvelujen asiantuntijat voivat käyttää toimintamallia oman työnsä tukena. Lisäksi sitä voidaan hyödyntää yhteistyössä työhönvalmentajien, nuorille tarkoitettujen työpajojen yksilöohjaajien ja ostopalveluja tarjoavien tahojen kanssa. Mallin kehittämiseen osallistuneiden nuorten positiivinen palaute tapaamisen toteutuspaikasta, palveluista saadusta tiedosta ja hyödyistä oman työllistymissuunnitelman tekemisessä tukee suunnitelmien laatimista kehitetyn toimintamallin mukaisesti.</p>		
Asiasanat		
nuoret, työllistymissuunnitelma, syrjäytyminen, työllistyminen, osallisuus		

Author (authors)	Degree	Time
Anne Pylvänen/Heidi Vesanto	Bachelor of Humanities, Community Educator	October 2018
Thesis title		
The operations model of making an employment plan for the young Development project for the TE-services of Häme		47 pages 17 pages of appendices
Commissioned by		
TE-services of Häme		
Supervisor		
Helena Timonen, Marika Alaranta		
Abstract		
<p>The objective of this thesis was to plan and develop operations model of making employment plans for young people. Besides the operations model the concrete outcome of the development was instructions for experts who are working with young people in the TE-services. Instructions were loaded at organisations electric working platform Taimi and electric chat platform Yammer.</p>		
<p>One of the main jobs in the TE-services is to make employment plans for customers and the purpose is to improve employment and to provide education according to the needs of the customer. In the TE-services of Häme provide individual services for young people under 25 years. The goal of this development project was to create a model for experts to make more effective and better quality employment plans. This way social exclusion can be prevented, participation be increased, and young people will be part of the society.</p>		
<p>Different kinds of tailored guidance methods were used in the experiment. The practical work was done with two groups of young people from Päijät-Häme under 25 years. The young who participated in the groups were searched from the customer data system and they were all applicants. The young got information about the goal and purpose of the thesis and all of them were volunteers. Meetings were in Mediaroom of Ohjaamo Lahti. In the experiment was used different kinds of guidance methods which were tailored for use in need. Different kinds of tools were also invented in support for guidance.</p>		
<p>In the future, the experts of the young can use operations model to support their work. Besides that, the model can be used in cooperation with job coaches, the workshop instructors for the young and with the parties that provide outsourcing services. Positive feedback from the young people involved indicates that the employment plans should be made according to this operations model.</p>		
Keywords		
the young, employment plan, social exclusion, employment, participation		

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	6
2	TYÖ- JA ELINKEINOPALVELUT	7
2.1	Työllistymissuunnitelma.....	8
2.2	Palveluja työllistymisen tukena	8
2.3	Palvelujen vaikuttavuus	10
3	NUORET JA TYÖTTÖMYYS.....	10
3.1	Nuorten työttömyyden erityispiirteitä.....	11
3.2	Nuorten työttömyyden kehitys	11
3.3	NEET-nuoret	14
3.4	Nuorten syrjäytyminen.....	15
3.5	Nuorten osallisuus.....	15
4	KEHITTÄMISTYÖN TAVOITE.....	16
4.1	Kehittämistyön näkökulma.....	17
4.2	Menetelmät.....	17
4.2.1	Problem-based learning (PBL).....	17
4.2.2	Ratkaisukeskeisyys	19
5	KEHITTÄMISTYÖN TOTEUTUS.....	20
5.1	Työsuunnitelma	20
5.2	Työkalut.....	21
5.3	Ryhmät.....	25
5.3.1	Ensimmäinen tapaaminen ensimmäisen ryhmän kanssa.....	26
5.3.2	Toinen tapaaminen ensimmäisen ryhmän kanssa	27
5.3.3	Tapaaminen toisen ryhmän kanssa	28
6	TULOKSET	30
6.1	Palautekysely	30
6.2	Yksilöohjaajan palaute.....	33
6.3	Työllistymissuunnitelmien toteutuminen.....	34

6.4	Toimintaohjeet TE-toimiston käyttöön.....	35
7	POHDINTA.....	35
7.1	Tapaamisten onnistuminen.....	36
7.2	Muutos- ja kehittämis ehdotuksia.....	37
7.3	Kehittämisprosessin arviointi	40
	LÄHTEET	42

KUVALUETTELO

LIITTEET

Liite 1. Fiilisjana

Liite 2. Case Milla

Liite 3. TE-palvelut

Liite 4. Yhteistyökumppaneiden palvelut

Liite 5. Muut palvelut

Liite 6. Oman elämän kartoitus

Liite 7. Tavoitejana

Liite 8. Ohjeistus tapaamiselle

Liite 9. Palautekysely

Liite 10. Prosessi työvaiheista

Liite 11. Ohjelma

1 JOHDANTO

Nuorten koulutukseen ja työelämään pääsyn haasteena on usein omien tietojen, taitojen ja osaamisen tunnistaminen, niiden esille tuominen sekä kehittämistarpeiden tiedostaminen. Opinnäytetyön tarpeen taustalla on nuorten sijoittuminen työllistymistä edistävän palvelun jälkeen. Moni työllistymistä edistävään palveluun osallistuva nuori jää työttömäksi palvelun jälkeen tai siirtyy toiseen palveluun riippumatta siitä, onko se tarkoituksenmukaista. Nuoren kanssa tulisi saada aikaan suunnitelma, joka auttaa häntä eteenpäin omien tavoitteiden mukaisesti huomioiden nuoren sen hetkiset voimavarat. Hyvä ja toimiva suunnitelma ehkäisee nuoren syrjäytymistä, sillä sopivan koulutus- tai työpolun löytyminen kiinnittää nuoren yhteiskuntaan. Siksi suunnitelmien tekemiseksi on hyvä olla olemassa toimintamalli, jota nuorten parissa työskentelevät voivat hyödyntää.

Maakuntauudistuksen ja palvelujen yksityistämisen myötä työ- ja elinkeinopalvelujen, josta jatkossa käytetään termiä TE-palvelut, tulee panostaa entistä enemmän työllistymissuunnitelmien laatuun ja asiakkaan tilanteeseen sopivaan palveluun ohjaamiseen. Kehittämistyö tarjoaa tulevaa uudistusta ajatellen toimintamallin, joka mahdollistaa tavoitteellisen työllistymissuunnitelman laatimisen työllistymistä edistävässä palvelussa tai palkkatukityössä olevalle tai sen päättäneelle nuorelle. Kohderyhmään kuuluvat Hämeen työ- ja elinkeinotoimiston päijät-hämäläiset alle 25-vuotiaat asiakkaat. Työ- ja elinkeinotoimisto tunnetaan paremmin nimellä TE-toimisto. Kehitettyä toimintamallia voidaan käyttää nuoren erilaisissa tilanteissa ja tarkoituksena on auttaa nuorta luomaan itselleen realistinen suunnitelma.

Nuorten syrjäytyminen ja sen ehkäisy on herättänyt keskustelua jo usean vuoden ajan. Opinnäytetyön lähtökohtana oli nuorten osallisuuden lisääminen työllistymissuunnitelman avulla. Työllistymissuunnitelma on tärkeä osa nuoren palvelua TE-toimistossa ja sen tarkoituksena on tavoitteiden ja konkreettisten toimenpiteiden kautta auttaa nuorta työllistymään tai pääsemään koulutukseen. Osallisuus toteutuu silloin, kun nuori itse kokee olevansa osa jotain yhteisöä ja toimii sen mukana. Osallisuuden toteutuminen ehkäisee syrjäytymistä. Osa kokeiluun osallistuneista nuorista oli NEET-nuoria, eli koulutuksen ja työelämän ulkopuolella olevia nuoria (*Not in Employment, Education or*

Training). Vaikka NEET-nuoreksi luokittelu ei suoranaisesti tarkoita syrjäytynyttä nuorta, on syrjäytymisvaara silti olemassa.

Kehitimme toimintamallin Hämeen TE-toimistolle nuorten palvelujen tueksi. Lahden Ohjaamo tarjosi tilan käytännön työn toteuttamiseen. Kerromme opinnäytetyössä TE-palveluista organisaationa, sen tarjoamista palveluista ja niiden vaikuttavuudesta, lyhyesti tulevasta maakuntaudistuksesta sekä nuorten työttömyyden taustoista ja sen erityispiirteistä. Toimintamallin kehittämiseksi tutustuimme erilaisiin menetelmiin ja muokkasimme niistä kehittämistyön tavoitteeseen sopivia työkaluja. Problem-based learning ja ratkaisukeskeisyys olivat keskeisimpiä ohjausmenetelmiä, joita käytimme kehittämistyön pohjana. Opinnäytetyön lopuksi tarkastelemme tehtyjen työllistymissuunnitelmien toteutumista, työskentelyn aikana tehtyjä huomioita ja pohdimme kehittämismahdollisuuksia niiden sekä tapaamisista saadun palautteen pohjalta.

Aloitimme opinnäytetyön suunnittelun syyskuussa 2017 ja toteutimme käytännön työn touko-kesäkuussa 2018. Hankimme aineistoa ja teimme kirjoitustyötä koko prosessin ajan. Toteuttamastamme kokeilusta ei ole aikaisempaa tutkimusmateriaalia tai muuta kirjallisuutta, joten kaikki työvaiheet, toteutuksen ja osan materiaaleista ideoimme itse. Lähdimme työstämään kokeilua nuoren näkökulmasta, koska TE-toimistossa asiointi on nuorelle usein jännittävää, jopa pelottavaa. Uudenlaisella toimintamallilla halusimme helpottaa nuoren asiointia ja uudistaa toimintatapaa toimistossa.

2 TYÖ- JA ELINKEINOPALVELUT

Työ- ja elinkeinotoimistot tarjoavat julkisia työvoima- ja yrityspalveluja, joilla edistetään työmarkkinoiden toimivuutta. Palvelujen avulla pyritään tarjoamaan työtä hakeville työtä sekä mahdollisuuksia kehittää osaamistaan, jotta turvataisiin osaavan työvoiman saatavuus. Uuden yritystoiminnan syntyminen edistäminen sekä yritysten toimintaedellytysten ja työelämän laadun kehittäminen ovat myös osa julkisia työvoima- ja yrityspalveluja. (Laki julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta 1. luku.) Palvelut tunnetaan työ- ja elinkeinopalveluina, eli TE-palveluina. Tärkeimpiä yhteistyökumppaneita TE-palveluille ovat yritykset, seudulliset yrityspalvelut, oppilaitokset, kunnat ja kolmannen sektorin toimijat (Asiakkaana TE-palveluissa 2013).

TE-palveluissa palvellaan asiakkaita kolmella eri palvelulinjalla: työnvälitys- ja yrityspalveluissa, osaamisen kehittämispalveluissa ja tuetun työllistymisen palveluissa. Työnvälitys- ja yrityspalveluissa asiakkaina ovat suoraan työmarkkinoille sijoittuvat työnhakijat, joilla koulutus ja osaaminen ovat ajan tasalla. Jos työnhakija tarvitsee koulutusta, työkokemusta tai muuta päivitystä osaamiseensa, ohjataan asiakas osaamisen kehittämispalveluihin. Tuetun työllistymisen palvelut puolestaan tarjoaa palveluja enemmän tukea tarvitseville asiakkaille, jolloin saa yksilöllisempää ohjausta tai esimerkiksi terveys- ja kuntoutuspalveluja. (Asiantuntijapalvelua tarpeesi mukaan 2013.)

2.1 Työllistymissuunnitelma

Työnhakijan ilmoittauduttua työnhakijaksi TE-toimistoon tehdään tarvittaessa työllistymissuunnitelma, joka perustuu arvioituun palvelutarpeeseen ja asiakkaan omiin tavoitteisiin. Suunnitelma sisältää työnhakuun ja tavoitteisiin liittyviä toimenpiteitä sekä asiakkaan tarpeen mukaisia työvoima- ja yrityspalveluja ja tarvittaessa sovitaan myös muita palveluja, jotka edistävät asiakkaan etenemistä. Työnhakija ja työvoimaviranomainen tekevät, hyväksyvät ja sopivat suunnitelman seurannasta yhdessä. (Laki julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta 2. luku 7. §.) Työllistymissuunnitelma tulisi tarkistaa ja päivittää vähintään kolmen kuukauden välein (Laki julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta 2. luku 4. § 2. mom).

2.2 Palveluja työllistymisen tukena

TE-palvelut tarjoavat useita eri palveluja asiakkaille näiden oman tilanteen ja palvelutarpeen mukaan. Päijät-Hämeessä alle 25-vuotiaiden nuorten käyttämiä ja heille tarjottavia palveluja ovat mm. palkkatuki, työkokeilu, työnhakuvalmennus ja työhönvalmennus (Nuorisotakuun seuranta TEM:ssä tammikuu 2018, 16–28).

Palkkatuki

Palkkatukea maksetaan työnantajalle palkkauskustannuksiin, jos hän palkkaa työttömän, jonka työllistyminen on haasteellista. Yhdistykselle tukea maksettaessa tavoitteena on parantaa työnhakijan mahdollisuuksia työllistyä yrityksiin

palkkatukijakson aikana tai sen jälkeen. Yhdistyksiltä edellytetään, että palkkatuella palkatun työntekijän työllistymisedellytyksiä parannetaan ja häntä ohjataan jatkosuunnitelmien työstämisessä. (Laki julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta 7. luku.)

Työkokeilu

Työkokeilun tavoitteena voi olla sopivan koulutusalan tai työtehtävien selvittäminen tai yrittäjyyteen tutustuminen. Työkokeilua voidaan käyttää myös osaamisen kartoittamiseksi, jos henkilö on ollut pitkään poissa työelämästä. Työkokeilu lähtee työkokeilijan tarpeesta ja työkokeilun järjestäjän tulee antaa kokeilujakson jälkeen palaute kokeilijan taidoista ja kehittämistarpeista jatkosuunnitelmien tekemisen tueksi. (Laki julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta 4. luku 5. §.)

Työnhakuvalmennus

TE-palvelut tarjoaa henkilöasiakkaille työnhakuvalmennuksia, jotka ovat kestoltaan 1–10 päivää. Työnhakuvalmennuksissa mm. arvioidaan osaamista, tehdään työhakemuksia ja CV ja tutustutaan erilaisiin työnhakukanaviin. Työnhakutaitojen kehittämisen lisäksi asiakas saa ajankohtaista tietoa työmarkkinoista, yrityksistä ja työpaikoista. (Työnhakuvalmennus 2013.) Nuorille tarjotaan ja he osallistuvat useimmiten viiden päivän mittaisiin työnhakuvalmennuksiin.

Työhönvalmennus

Työhönvalmennus on työllistymistä tukeva palvelu, jossa asiakas saa työhönvalmentajalta henkilökohtaista tukea oman osaamisen ja vahvuuksien löytämiseen ja esille tuomiseen ja sitä kautta sopivan työ-, palkkatuki-, työkokeilu- tai koulutuspaikan löytämiseen. Työhönvalmentaja auttaa mm. työhakemusten tekemisessä, haastatteluun valmistautumisessa ja työsuhteen solmimisessa sekä tarvittaessa antaa tukea vielä työsuhteen alussa työpaikalla. (Työhönvalmentajan tuella työhön tai koulutukseen 2013.)

2.3 Palvelujen vaikuttavuus

Nuorille suunnattujen palvelujen vaikutusta on tutkittu vähän. Aiemmin työvoimapoliittisena toimenpiteenä olleen työharjoittelun merkitys työllistymiseen tai koulutuspaikan saamiseen on todettu olevan tutkimuksissa vähäinen. Nykyisin työharjoittelua vastaa työkokeilu, jonka tarkoituksena on lähinnä auttaa nuorta tutustumaan itseään kiinnostavaan alaan. Ammatillisten työvoimakoulutusten on tutkimuksissa todettu parantavan työllistymismahdollisuuksia samoin kuin työntajille maksettavan palkkatuen. Vaikutukset ovat kuitenkin olleet vaihtelevia. (Asplund ym. 2014, 14–22.)

Työvoimapoliittisiin toimenpiteisiin osallistuneiden tilanne on kuitenkin parantunut enemmän kuin niiden, jotka olivat samanaikaisesti kokonaan työttömänä tai työmarkkinoiden ulkopuolella. Aktiivitoimet mm. edistivät kouluttautumista niin, että viiden seurantavuoden aikana 26,7% toimenpiteisiin osallistuneista oli suorittanut tutkinnon, kun työttömänä olleista vastaava luku oli 12,4%. (Asplund ym. 2014, 24.) Suunnittelemattomista ja katkonaisista palveluista ei ole hyötyä syrjäytymisvaarassa olevien nuorten kohdalla, vaan laadukkaammat ja pitempikestoiset palvelut tuottavat parhaita tuloksia (Asplund ym. 2014, 12–23).

Suunnitteilla olevassa maakuntaudistuksessa maakuntien tehtäväksi siirtyy 1.1.2020 mm. alueiden ja niiden palveluiden kehittäminen, yritys-, työ- ja elinkeinopalvelujen järjestäminen sekä kotouttamisen edistäminen. Nykyiset TE- ja yrityspalvelut yhdistetään kasvupalveluiksi ja palvelujen tuotantoa avataan kilpailulle. Kilpailutetun palvelun tuottajan tulee pystyä tuottamaan maakunnalle laadukkaita palveluja, jotka edistävät työttömien mahdollisuuksia saada työtä. Maakunnan ja sille palveluja tuottavan toimijan on pystyttävä yhteensovittamaan ja ketjuttamaan palveluja asiakkaan tarvitsemaksi kokonaisuudeksi ja tarvittaessa ohjaamaan asiakkaan muiden palvelujen piiriin. (Korhonen 2017.)

3 NUORET JA TYÖTTÖMYYS

Nuoret eivät ole yhteneväinen ryhmä. Jo ikähaitari on 16–29-vuotta ja tämän vuoksi nuoria on monenlaisissa elämäntilanteissa. Elämäntilanteet voivat

myös muuttua nopeaan tahtiin. Sen lisäksi, että koulutustasot ovat erilaisia, jotkut ovat ehtineet olla työelämässä enemmän, joillain ei ole työkokemusta lainkaan. Moni on myös ehtinyt olla kokonaan työvoiman ulkopuolella esimerkiksi perhevapaan tai terveydentilaan liittyvien ongelmien vuoksi. Nuorten siirtyminen työmarkkinoille ja kiinnittyminen työelämään on pitkittynyt, vaikeutunut ja monimuotoistunut. (Asplund ym. 2014, 3–5.)

3.1 Nuorten työttömyyden erityispiirteitä

Nuorten työttömyysjaksot ovat keskimäärin lyhempiä kuin muilla ikäryhmillä, mutta yhteenlaskettu työttömyys ja toimenpiteisiin osallistumisen ketju voi olla huomattavasti pidempi kuin yksittäinen työttömyysjakso. Kouluttautuminen parantaa nuorten työllisyyttä, kuten muillakin ikäryhmillä. Pelkän perusasteen varassa olevien työttömyys on suurempaa kuin muilla. Erityisen ryhmän muodostavat nuoret, jotka eivät ole työssä, työttömiä, opiskelijoita eivätkä ole armeijassa. Näitä syrjäytymisuhan alaisia nuoria on eniten 15–19-vuotiaiden ikäryhmässä (Valtiovarainministeriö 2010, 22–24.)

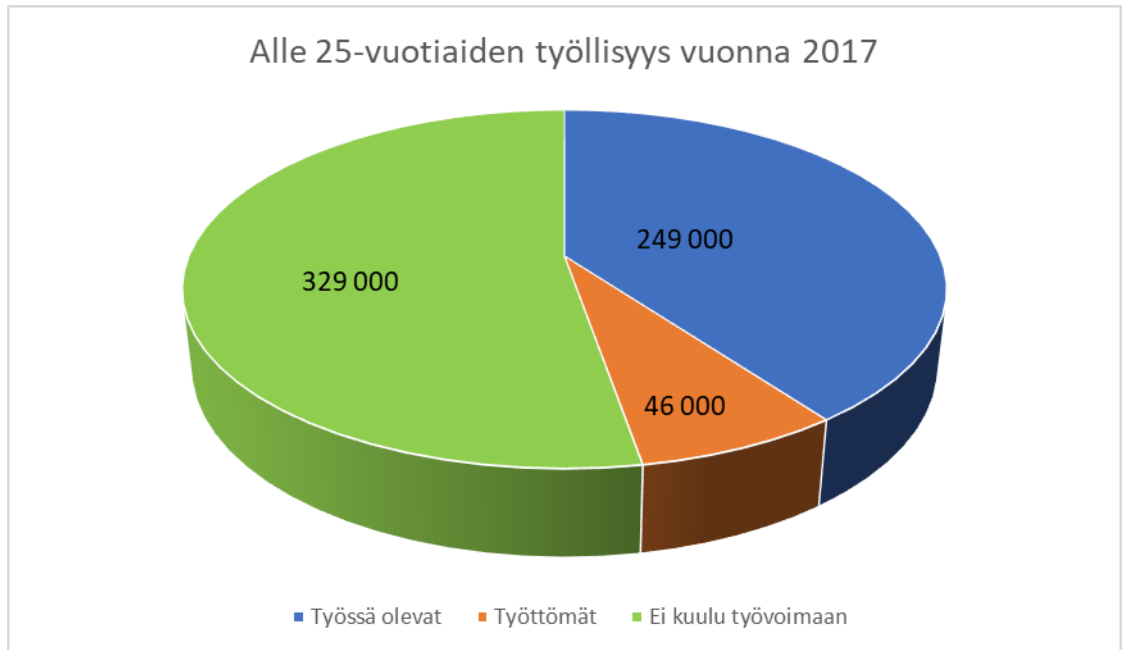
Alueelliset erot työttömyysasteissa näkyvät nuorilla samoin kuin muillakin ikäryhmillä. Eniten työttömiä nuoria on Lapin ja Itä-Suomen lääneissä ja vähiten Etelä-Suomen läänissä. Kausivaihtelut ovat sen sijaan tyypillisiä juuri nuorten työttömyydelle. Nuoria on paljon työttömänä touko–kesäkuussa, johon sijoittuu oppilaitoksista valmistuminen ja opiskelijoiden ilmoittautuminen työnhakijoiksi. (Valtiovarainministeriö 2010, 27–28.)

Suurin syrjäytymisvaara on niillä nuorilla, jotka eivät saa peruskoulun päättötodistusta tai jäävät perusasteen jälkeen useammaksi vuodeksi ilman opiskelutai työpaikkaa. Myös niiden nuorten, jotka pääsevät opiskelemaan, mutta keskeyttävät opinnot, syrjäytymisvaara on suurempi kuin ammatillisen opinnot suorittaneilla nuorilla. (Valtiovarainministeriö 2010, 28–30.)

3.2 Nuorten työttömyyden kehitys

Vuoden 2017 joulukuussa työttömiä oli kaikkiaan 227 000 eli 20 000 enemmän kuin vuoden 2016 joulukuussa. Työttömyysaste oli 8,4 %, vuotta aiemmin se oli 7,9 %. Koko vuoden 2017 työttömyysaste oli kuitenkin 8,6% eli hieman pienempi kuin vuonna 2016, jolloin se oli 8,8%. Työttömistä 46 000 oli 15–24-

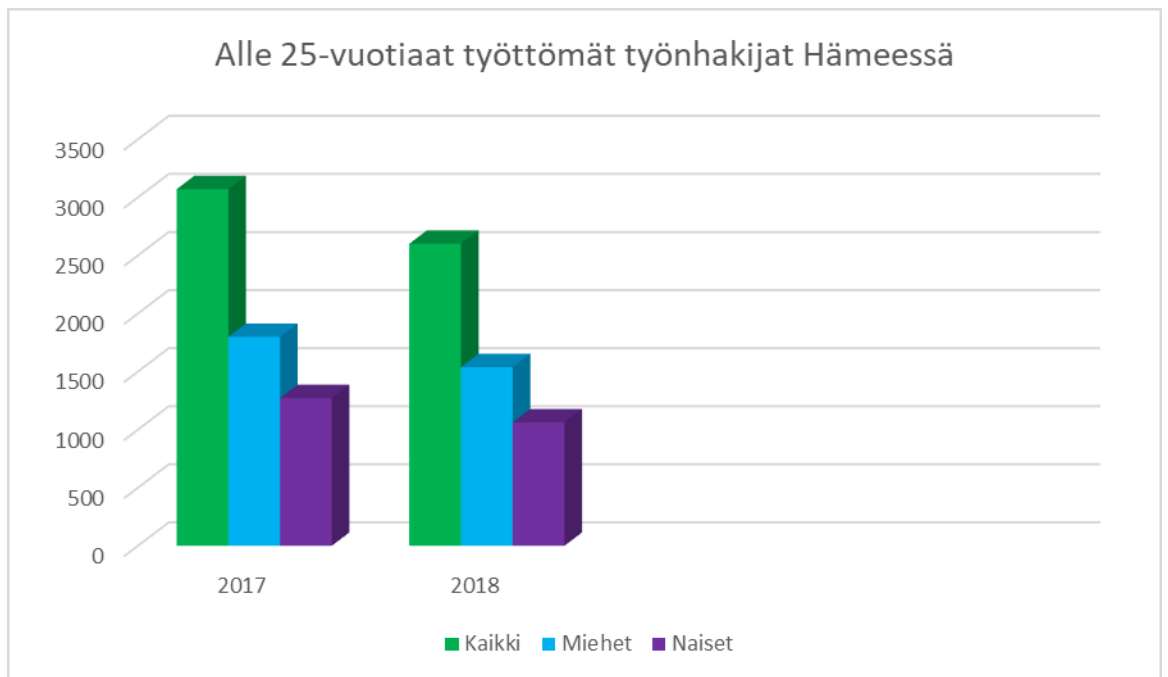
vuotiaita. Nuorten työttömyysaste oli 15,5% joulukuussa 2017. Kaikkiaan Suomessa oli tuolloin 624 000 nuorta (15–24-vuotiasta) ja heistä työllisiä oli 249 000. Nuorista suuri osa opiskelee eikä näin kuulu työvoimaan. (Tilastokeskus 2018). Alla olevassa kuvassa 1 on esitetty nuorten työllisyysjakauma vuodelta 2017.

Kuva 1. Alle 25-vuotiaiden työllisyys vuonna 2017

Nuorten työttömyys alkoi kasvaa vuonna 2008 ja vasta vuoden 2017 aikana se kääntyi laskuun. Pitkäaikaistyöttömien nuorten määrä kasvaa kuitenkin edelleen. Niitä nuoria, jotka ovat työn ja koulutuksen ulkopuolella on hieman yli 10%. Pitkäaikaistyöttömyys on merkittävä riskitekijä nuoren syrjäytymiskäytöksessä. (Alatalo ym. 2017, 20–21.) Nuorisotakuun seurannan mukaan työttömien nuorten määrässä on kuitenkin tapahtunut kehitystä parempaan suuntaan viimeisen vuoden aikana. Tammikuussa 2018 alle 25-vuotiaiden nuorten työttömyysprosentti oli 2 % pienempi kuin tammikuussa 2017 ja kaikkiaan alle 25-vuotiaiden työttömien työnhakijoiden määrä on laskenut sinä aikana 18,5 %. Suurin muutos on tapahtunut korkea-asteen suorittaneiden nuorten keskuudessa, jossa työttömien määrä on laskenut jopa 22,6 %. Vähiten muutosta on tapahtunut perusasteen suorittaneiden nuorten työttömyydessä, joten on selvää, että koulutuksella on merkitystä työttömyyden kannalta. (Nuorisotakuun seuranta TEM:ssä tammikuu 2018, 3–7.)

Hämeen osalta työttömien alle 25-vuotiaiden määrä on laskenut viimeisen vuoden aikana 15,3 %. Ero naisten ja miesten välisissä työttömyyslukuissa on pysynyt melko samana. Kuvassa 2 näkyy muutos alle 25-vuotiaiden työttömien osalta Hämeessä. Kun tammikuussa 2018 naisia oli Hämeessä työttömänä 1272, miehiä oli työttömänä 1799. Vuoden 2017 tammikuussa työttömiä miehiä oli Hämeessä 477 enemmän kuin naisia ja vastaava luku vuotta myöhemmin oli 527. (Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus 2018, 16.)

Kuva 2. Alle 25-vuotiaat työttömät työnhakijat Hämeessä

Vuonna 2013 hallitus sitoutui Nuorisotakuu-malliin, jonka mukaan jokaiselle alle 25-vuotiaalle ja alle 30-vuotiaalle vastavalmistuneelle tarjotaan kolmen kuukauden sisällä työttömäksi jäämisestä työ-, työkokeilu-, opiskelu-, työpajatai kuntoutuspaikka (Nuorisotakuu 2014). Hämeen TE-toimistossa oli tammikuussa 2018 tehty työllistymissuunnitelma 95,9 prosentille alle 25-vuotiaista nuorista ennen kuin kolmen kuukauden työttömyys ylittyi. Nuorten aktivointiaste oli 30,1 %, naisia oli palveluissa hieman yli 30 % ja miehiä vähän sen alle. Kaikkiaan työllistymistä edistävissä palveluissa oli 1119 nuorta, joista työkokeilussa oli 310 ja palkkatuella 144. Uravalmennuksen aloitti 10, työnhakuvalmennuksen 39 ja työhönvalmennuksen 15 nuorta. (Nuorisotakuun seuranta TEM:ssä tammikuu 2018, 16–28.) Työhönvalmennus sisältää vain valmennukset, joista TE-toimisto maksaa palveluntuottajalle. Hämeessä on tarjolla paljon

kaupungin ja eri hankkeiden tarjoamaa työhönvalmennusta, joten huomattavasti suurempi joukko nuoria on todellisuudessa työhönvalmennuksen piirissä. Edellä mainittujen palvelujen lisäksi nuoria on koulutuksissa ja kuntien järjestämässä kuntouttavassa työtoiminnassa.

3.3 NEET-nuoret

NEET-nuorilla tarkoitetaan työn ja koulutuksen ulkopuolella olevia nuoria (*Not in Employment, Education or Training*). Kuitenkaan kaikki NEET-nuoret eivät ole syrjäytyneitä tai syrjäytymisriskin piirissä. NEET-indikaattorissa mukaan ei ole otettu varusmiehiä, mutta esimerkiksi kotona lasta hoitavat ovat. Kaikki NEET-nuoret eivät myöskään ole kouluttamattomia tai vailla työkokemusta, mutta lasketaan ryhmään, koska eivät ole työssä tai koulutuksessa. Vaikka NEET-nuorten osuus onkin kasvanut Suomessa, se ei suoraan tarkoita pysyvämmiin työstä tai koulutuksesta syrjäytymisen kasvua. Valitettavasti kuitenkin nuorten pitkäaikaistyöttömyys on kasvanut, joka on suuri riskitekijä syrjäytymiseen. (Alatalo ym. 2017, 20–22.)

NEET-nuorten jakaumassa on ero myös miesten ja naisten välillä. 15–29-vuotiaiden naisten osuus on koko ajan ollut miesten osuutta korkeampi. Osittain tämä selittyy sillä, että 25–29-vuotiaina ollaan usein hoitamassa lapsia kotona, joka naisten kohdalla nostaa osuutta koko ikäryhmässä. Muissa ikäryhmissä naisten osuus NEET-nuorista ovat pääosin matalampia kuin miesten. Yleisesti nuorten miesten koulutus on alhaisempaa kuin naisten ja ilman ammatillista tutkintoa olevien miesten määrä ei ole juurikaan vaihdellut. Peruskoulun jälkeisen tutkinnon ja vähintään alimman korkea-asteen tutkinnon suorittaneita naisia on nuoremmissa ikäryhmissä selvästi enemmän kuin miehiä. (Alatalo ym. 2017, 20–22.)

Vaikka indikaattorista ei voi suoraan päätellä, kuinka suuri osa ryhmään kuuluvista nuorista todellisuudessa on syrjäytymisvaarassa, sen avulla voi kuitenkin nähdä, että koulutuksella on suuri merkitys syrjäytymisriskin kannalta. Nuorille on siis painotettava peruskoulun jälkeisen tutkinnon merkitystä ja saatava heidät näkemään, että koulutus on investointi tulevaisuuteen. Koulutusmahdollisuuksia ja -tapoja on nykyään erilaisia, joten jokaiselle löytyy varmasti sopiva tapa suorittaa tutkinto. Työllistymissuunnitelmien ainoana tarkoituksena ei ole

luoda nuorelle polkua koulutukseen (ks. luku 2.1. Työllistymissuunnitelma). Tavoitteen saavuttamiseksi tarvitaan kuitenkin usein jonkinlaista koulutusta.

3.4 Nuorten syrjäytyminen

Nuorten keskuudessa riskin syrjäytymiseen muodostavat kouluongelmat, peruskoulutuksen puuttuminen, peruskoulun jälkeisen koulutuksen puuttuminen, työelämän ulkopuolelle jääminen, rikollisuus, päihteet ja jengiytyminen. Huomioitavaa on, että on kyse riskistä, kaikki näihin ryhmiin kuuluvat eivät ole syrjäytyneitä. Myös kasvuympäristö vaikuttaa. Jos vanhemmilla on matala koulutustaso, vanhemmat ovat työttömiä, käyttävät päihteitä, heillä on mielenterveysongelmia tai kasvuympäristö on väkivaltainen, lisää se lapsen ja nuoren syrjäytymisriskiä. Oppimisvaikeuksilla ja häiriökäyttäytymisellä koulussa on niilläkin omat vaikutuksensa. (Kuronen 2010, 53-54.)

Kuronen (2010, 55) on listannut viisi ehtoa, joiden täytyminen on edellytys sille, että voidaan katsoa nuoren olevan syrjäytynyt:

1. elämäntilanteen negatiivinen muutos
2. ulosajautuminen keskeisiltä toiminta-alueilta yhteiskunnassa
3. ongelmien kasautuminen ja pitkittyminen ja niiden hallitsemattomuus
4. yksilön ja yhteiskunnan normijärjestelmän välinen ristiriita, normaalista tai laajasti hyväksytystä tilanteesta poikkeaminen
5. elämänhallinnan kadottaminen ja vieraantumisen kokeminen.

Syrjäytymisellä viitataan yleensä liiankin yksinkertaista työvoiman ja koulutuksen ulkopuolella oleviin nuoriin. Sillä on leimaava ja syyllistävä kaiku. Vuonna 2014 tehdyn nuorisobarometrin mukaan jopa 34 % nuoristakin oli sitä mieltä, että oma laiskuus ja välinpitämättömyys johtavat syrjäytymiseen. Syrjäytymisellä käsitteenä viitataan valtavirran ulkopuolisuuteen ja siitä puhuttaessa tulisi muistaa, että etenkin nuoren on mahdollista poiketa valtavirrasta olematta kokonaan sen ulkopuolella. (Salonen 2017.)

3.5 Nuorten osallisuus

Osallisuuden ja osallistumisen käsitetään usein tarkoittavan samaa asiaa, jota ne eivät kuitenkaan ole. Osallisuudella tarkoitetaan kuulumista johonkin, ole-

mista, elämistä ja toimimista yhteydessä muihin ihmisiin. Osallisuuden edellytyksenä on yhteisön osana oleminen, siinä toimiminen ja se, että kokee olevansa osa yhteisöä. Yhteisö voi olla yhtä lailla pieni lähiympäristö, esim. perhe tai laajempi yhteisö, kuten ihmiskunta. Yleensä ihminen onkin osa useampaa yhteisöä ja osallisuus kussakin voi olla eri vahvuista. Tärkeintä on, että henkilöllä on aito mahdollisuus tulla kuulluksi ja vaikuttaa yhteisön asioihin ja, että hän myös ottaa vastuuta ja sitoutuu yhteisön yhteisiin tavoitteisiin. (Rahikka-Räsänen ym. 2014, 10–13.)

Osallistuminen on toimintaa, joka voi edistää osallisuutta ja voi olla pienimuotoista tekemistä yhdessä lähiyhteisön kanssa. Osallistumista voisikin kuvata tavoitteeksi tai toiminnan muodoksi. Yhteisön toimintaan osallistuminen voi parhaimmillaan vahvistaa suhteita yhteisössä ja tunnetta yhteisöön kuulumisesta, jotka kannustavat osallistumaan entistä laajemmin ja sitoutuneemmin. (Rahikka-Räsänen ym. 2014, 10–13.)

Kehitetyn toimintamallin mukaisten työllistymissuunnitelmien tekemisessä korostuu nuorten aktivointi omatoimisuuteen ja tiedon etsimiseen itse. Näin edistetään nuorten osallisuutta, vahvistetaan tiedollisia ja taidollisia valmiuksia, sekä kehitetään itsetuntoa onnistumisten ja oivallusten kautta. Nuoret myös ymmärtävät voivansa itse vaikuttaa tulevaisuuteensa omilla valinnoillaan ja toiminnallaan.

4 KEHITTÄMISTYÖN TAVOITE

Opinnäytetyömme tavoitteena on auttaa nuorta luomaan itselleen realistinen työllistymissuunnitelma työllistymistä edistävän palvelun jälkeen tai sellaisen aikana. Kokeilemalla erilaisia osallistamisen menetelmiä kehitämme toimintamallin, jonka avulla nuorelle saadaan tehtyä toimiva suunnitelma. Kehittämistyömme auttaa työllistymistä edistävässä palvelussa olevaa tai sen päättänyttä nuorta sijoittumaan palvelun jälkeen esimerkiksi opintoihin. Vaikka suunnitelman toteuttaminen ei heti olisi mahdollista, on nuorella vähintään suunta, jonne palvelun jälkeen kulkea.

Kehittämästämme toimintamallista tuotamme yksinkertaisen työkirjan, jota Hämeen TE-toimisto voi hyödyntää jatkossa nuorten työllistymissuunnitelmien tekemisessä. Toimintamallin ja työkirjan avulla voidaan auttaa nuoria omien tavoitteidensa asettamisessa ja niiden saavuttamisessa sekä samalla tehostaa nuorten etenemistä työllistymistä edistävien palvelujen jälkeen.

4.1 Kehittämistyön näkökulma

Osallisuudella pyritään ehkäisemään syrjäytymistä. Kouluongelmat, peruskoulutuksen puuttuminen tai sen jälkeisen koulutuksen puuttuminen sekä työelämän ulkopuolelle jääminen ovat muun muassa asioita, jotka lisäävät nuorten syrjäytymisriskiä (Kuronen 2010, 53–54). Työllistymissuunnitelman avulla nuori löytää itselleen sopivan polun, jolla eteneminen luo mahdollisuuden yhteiskuntaan kiinnittymiseen esimerkiksi opiskelun tai työn kautta ja näin olla osallisena yhteiskunnan toiminnassa.

Teemme kehittämistehtävän osallisuuden edistämisen näkökulmasta. Osallisuus koostuu kolmesta osa-alueesta: taloudellisesta osallisuudesta, toiminnallisesta osallisuudesta ja yhteisöllisestä osallisuudesta, johon sisältyy yhteisöihin kuuluminen ja jäsenyys (Karjalainen ym. 2013, 16). Kehittämistehtävässä keskitymme edistämään ja vahvistamaan nuorten kiinnittymistä yhteiskuntaan.

4.2 Menetelmät

Käytimme toimintamallin ja mallissa käytettävien työkalujen suunnittelussa pohjana problem-based learning- ja ratkaisukeskeisiä menetelmiä. Problem-based learning-menetelmän avulla nuoret tutustuivat ja saivat tietoa erilaisista jo olemassa olevista palveluista. Ratkaisukeskeisiä menetelmiä käytettiin omien vahvuuksien ja kehittämiskohteiden kartoituksen, tavoitteiden asettamisen sekä oman työllistymissuunnitelman laatimisen apuna.

4.2.1 Problem-based learning (PBL)

Problem-based learning kehittyi Pohjois-Amerikassa terveystieteiden koulutuksessa, kun lääketieteen opetusta pyrittiin kehittämään vastaamaan tiedon määrän ja teknologian räjähdysmäistä kasvua 1970- ja 1980-luvuilla. Uusiin

opetussuunnitelmiin kuului säännöllisiä pienryhmätapaamisia, joissa opiskelijat keskustelivat todenmukaisista lääketieteellisistä ongelmista. Luentojen määrää vähennettiin ja opiskelijoiden itseohjautuvuutta lisättiin. Lääketieteen opetuksesta PBL levisi myös muihin opetussuunnitelmiin ja koulutukseen. (Boud & Feletti 1999, 16–18.)

Problem-based learning oppimisessa lähtökohtana on jokin etukäteen mietitty ja suunniteltu ongelma, johon lähdetään hakemaan ratkaisua ryhmässä. Ongelmaa käsitellessä tutustutaan tietoon, joka on tarpeen tietää ongelman ratkaisemiseksi. PBL kannustaa aktiiviseen, pohtivaan ja avoimeen opiskeluun. Teoreettisen tiedon lisäksi lisääntyy myös ymmärrys siitä, mihin tietoa tarvitaan ja kuinka sitä voidaan käyttää. (Margetson 1999, 55–57.)

PBL-menetelmässä keskeistä on aiemman opitun perusteella rakentaa, järjestää ja uudelleen määrittellä uutta tietoa. Sen tehtävä ei ole vain jakaa uutta tietoa, vaan sen avulla voi oppia ratkomaan ongelmia uudella ja luovalla tavalla. (Poikela & Poikela 1999, 169–170.) Salovaaran (2004) mukaan ryhmä hakee ratkaisua ongelmaan seuraavien vaiheiden kautta:

- Ongelman esittäminen
- Ongelman analysointi ja määrittelyminen, olemassa olevan tiedon kar-toittaminen
- Jatkoselvittelyiden ja tiedonhankinnan tarpeen määrittely
- Tiedon etsiminen ja muiden ryhmien konsultointi
- Ratkaisuvaihtoehtojen hahmottelu
- Loppupäätelmien ja analyysien teko sekä raportointi

Ratkaistavaa ongelmaa suunniteltaessa on mietittävä, minkälainen ongelma sopisi työskentelytapaan parhaiten. Ongelman tulisi olla aitoon elämään kyt-kettävä ja tarpeeksi kapea, jotta se olisi riittävän konkreettinen. Strukturoima-ton ongelma asettaa ongelmanratkaisijalle kognitiivista haastetta. Ratkaisun löytämiseksi voidaan tarjota esimerkiksi ongelmiin liittyvää aineistoa. (Salovaara 2004.)

4.2.2 Ratkaisukeskeisyys

Ratkaisukeskeisen lähestymistavan kehittivät Insoo Kim Berg ja Steve de Shazer työtovereineen 1970- ja 1980-luvuilla amerikkalaisella terapiaklinikalla. He kehittivät ratkaisukeskeisyyttä selvittämällä ja havainnoimalla ensin sitä, minkälaiset toimenpiteet auttoivat heidän asiakkaitaan parhaiten. Työssään he oivalsivat, ettei ongelman ja ratkaisun välillä ollut välttämättä yhteyttä. (De Jong & Berg 2008, 22.)

Ratkaisukeskeisyys antaa välineitä toimia kehittämistyössä ja ongelmatilanteissa. Se toimii niin yksilötyössä kuin ryhmienkin kanssa. Tarkoituksena ei ole tarjota valmiita ratkaisuja asiakkaalle, vaan etsiä hänen omia tavoitteitaan ja näkemyksiään. Kaikkia asioita ei aina voi ratkaista, mutta aina voidaan kuitenkin löytää voimavaroja, päämääriä ja tavoitteita. Löydettyjen voimavarojen avulla voidaan päästä kohti asetettuja tavoitteita. (Hirvihuhta & Litovaara 2009.)

Ominaista ratkaisukeskeisyydelle on asiakaslähtöisyys, tavoitelähtöisyys sekä tulevaisuussuuntautuneisuus, voimavarakeskeisyys, edistyksen huomioiminen, myönteisyys, sallivuus ja yhteistyö sekä kannustavuus (Ratkes 2018). Ratkaisukeskeisessä lähestymistavassa ajatellaan, että ihmiset osaavat itse parhaiten asettaa tavoitteensa ja heillä on itsellään voimaa ja resursseja ratkaista ongelmiaan. Monimutkaiset ongelmat eivät yleensä tarvitse monimutkaisia ratkaisuja ja ongelmiin voi olla monia vaihtoehtoisia ratkaisuja. (Lehto 2018).

Aholan ja Furmanin (1999, 21–23) mukaan ratkaisukeskeinen ohjelma koostuu kuudesta vaiheesta. Ensimmäisessä vaiheessa määritellään päämäärä muuttamalla ongelma tavoitteeksi. Sen jälkeen kartoitetaan voimavarat ja selvitetään osaaminen. Neljännessä vaiheessa mietitään mitä tavoitteen saavuttaminen käytännössä merkitsee ja sen jälkeen päätetään konkreettisista askeleista päämäärän saavuttamiseksi. Viimeisessä vaiheessa arvioidaan edistymistä ja vahvistetaan sitä palkitsemalla.

Ratkaisukeskeisyys on joustavaa ja sallivaa. Siinä voi soveltaa erilaisia menetelmiä ja työskentelytapoja, jotka tukevat asiakkaan voimaantumista. Ohjaustyössä voi ratkaisukeskeisten kysymysten lisäksi käyttää esim. visuaalisia tehtäviä. Yhteistyö ohjaajan ja asiakkaan kanssa on tasa-arvoisempaa kuin ohjaajan asiantuntemusta painottavissa lähestymistavoissa. Ratkaisukeskeisyyden pääidea on, että keskitytään ihmisen omiin vahvuuksiin ja voimavaroihin, ei ongelmiin. (Niemi-Pynttari 2013.)

5 KEHITTÄMISTYÖN TOTEUTUS

Sopivan toimintamallin saavuttamiseksi kokeilimme ryhmämuotoisia osallistamisen menetelmiä. Ryhmä koostui Hämeen TE-toimiston asiakkaina olevista, alle 25-vuotiaista päijät-hämäläisistä nuorista. Kokeilujen perusteella loimme Hämeen TE-toimistolle sopivan toimintamallin. Kokeilujen luonne ja toteutustapa muotoutui ryhmän mukaan ja tilan tapaamisille saimme varata Lahden Ohjaamosta. Ohjaamo Lahdessa alle 30-vuotiaat lahtelaiset voivat saada maksutonta ohjausta monelta eri taholta ilman ajanvarausta. Päivittäin nuoria auttavat Ohjaamon tiloissa TE-palvelut, Kela, uraohjaaja ja koulutusneuvoja. Tiettyinä aikoina on saatavilla myös mm. yritysneuvontaa ja asumisohjaajan sekä ammatinvalintapsykologin palveluja. Halutessaan Ohjaamon asiantuntijoille voi varata ajan. (Ohjaamo Lahti 2018.)

5.1 Työsuunnitelma

Opinnäytetyötä varten teimme työsuunnitelman sen toteuttamisesta ja aikataulusta. Suunnitelmanamme oli muodostaa ryhmä vapaaehtoisista nuorista ja kokeilla työllistämistä edistävissä palveluissa olevien tai palvelun juuri päättäneiden nuorten kanssa menetelmiä, joiden avulla saadaan luotua nuoren tilanteeseen sopiva työllistymissuunnitelma. Pyrkimyksenämme oli hyödyntää Työelämätutkaa, jonka kokeiluun osallistuvat nuoret tekisivät itsenäisesti ennen yhteistä tapaamista tai sen aikana (ks. luku 5.2 Työelämätutka). Jos nuorella ei ole verkkopankkitunnuksia, voidaan Työelämätutka tehdä tarvittaessa myös paperisena. Tarkoituksenamme oli, että nuoret pohtivat kehittämistarpeitaan ja itselleen sopivia palveluja työelämätutkan pohjalta.

Laatimamme työsuunnitelman mukaan ryhmien kanssa kokoontumiset oli tarkoitus toteuttaa vuoden 2018 kesäkuun loppuun mennessä ja toiminnan arvioinnin avuksi pyytää palautetta nuorilta aina ryhmän päättymisen jälkeen. Lisäksi suunnitelmanamme oli tarkistaa heidän etenemisensä ja suunnitelmien toteutuminen Ura-järjestelmästä elokuussa 2018. Kehittämistyön konkreettisenä lopputuotoksena sovimme tekevämme työkirjan ja kokoavamme listan Päijät-Hämeen nuorille tarkoitetuista palveluista. Listaa hyödyntäisimme ryhmissä ja Hämeen TE-toimiston asiakastyössä. Määrittelimme tavoitteeksi toteuttaa opinnäytetyöprosessi kokonaisuudessaan vuoden 2018 loppuun mennessä.

Tapaamisten suunnittelun aloitimme miettimällä, kuinka monta tapaamista nuorten kanssa tarvitsisimme suunnitelmien tekemiseksi. Päädyimme kahteen kolmen tunnin pituiseen tapaamiseen ja tapaamispaikaksi varasimme Lahden Ohjaamosta neuvottelutilan, Mediatilan. Suunnittelimme tapaamisille sisällöt ja aikataulut ja teimme listan tarvittavista materiaaleista. Ryhmän kokoamisen aloitimme etsimällä kehittämistyöhön sopivia nuoria Ura-järjestelmästä. Olimme aiemmin hakeneet lupaa asiakastietojen käyttöön opinnäytetyötä varten kirjallisesti työ- ja elinkeinoministeriöstä.

5.2 Työkalut

Käytimme kehittämässämme toimintamallissa ja ryhmätapaamisten tukena erilaisia työkaluja, joiden avulla oli tarkoitus saada nuoret itse miettimään omaa tilannettaan ja niitä tavoitteita, joita he haluaisivat saavuttaa. Alla kuvaamme kunkin työkalun sekä sen käyttötarkoituksen. Joidenkin työkalujen pohjana olemme käyttäneet erilaisia menetelmiä ja harjoituksia muokaten niitä omaan tarkoitukseemme sopiviksi, jotkin työkalut ovat olleet jo valmiiksi käytettävissä ja jotkin työkalut suunnittelimme itse.

Fiilisjana

Halusimme tietää nuorten tunnelmia tapaamisista koskien, kun olimme kertoneet tapaamisten tarkoituksen ja tavoitteen. Sitä varten loimme "Fiilisjanan", jolle pyysimme nuoria asettumaan sekä tapaamisen alussa että lopussa (liite 1).

Fiilisjana koostui kahdesta hymiöstä, joista toinen hymyili ja toisella oli suupielet alaspäin. Hymiöt teimme värillisestä kartongista itse piirtämällä ja leikkaamalla. Asetimme hymiöt niin, että niiden väli oli noin kolme metriä, ja pyysimme nuoria asettumaan hymiöiden välille siihen kohtaan, joka parhaiten kuvasi nuoren sen hetkisiä tunnelmia tapaamisesta.

Case Milla

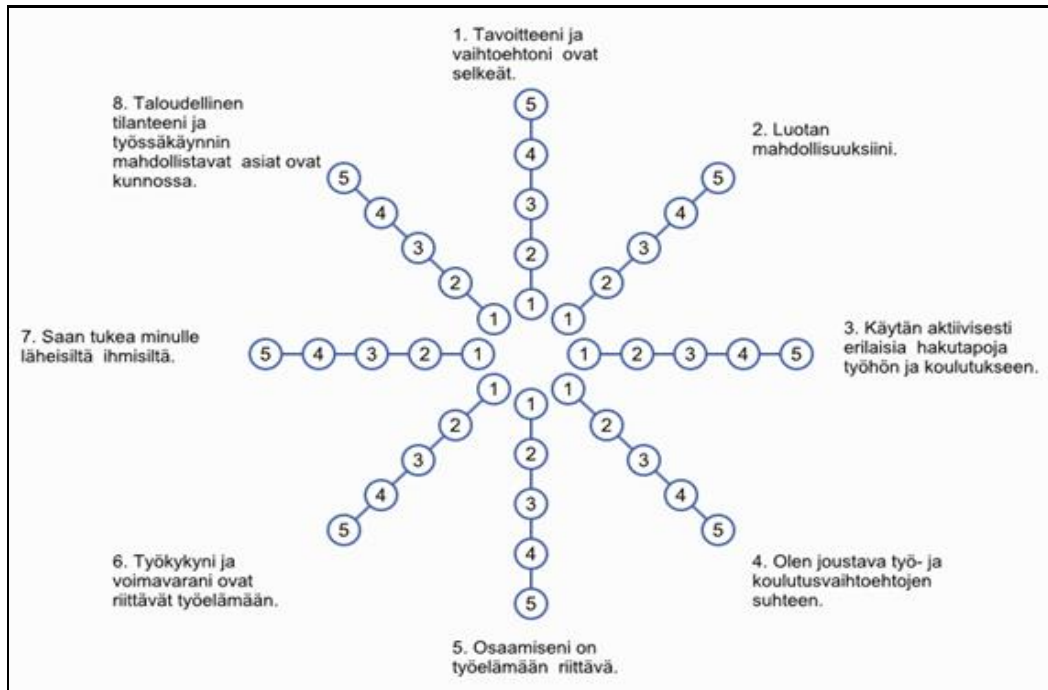
Ennen tapaamisia teimme ryhmäläisille ratkaistavaksi Millan tilanteen (liite 2). Milla ja hänen tilanteensa olivat täysin kuviteltuja. Pohjana Case Millassa käytimme Problem-based learning -menetelmää. Case Millan avulla pyrimme saamaan nuoret tutustumaan eri palveluihin ja kokoamaan niistä sopivan ratkaisun Millalle. Samalla oli tarkoitus herätellä nuoret miettimään omaa tilannettaan ja kenties löytämään palveluista itselleen sopivia vaihtoehtoja. Kokosimme Case Millaa varten listan TE-toimiston palveluista (liite 3), yhteistyökumppaneista ja heidän tarjoamistaan palveluista (liite 4) ja muista nuorille tarkoitetuista palveluista (liite 5). Suurimmasta osasta palveluja oli myös saatavilla esitteet.

Jotta Millan tilanne olisi ollut sellainen, johon ryhmän nuoret pystyivät edes jollain lailla samaistumaan, teimme Millasta työttömän nuoren, jolla olivat opinnot jääneet kesken ja tulevaisuuden suunnitelmat epäselvät. Millalla oli myös itsenäistymissuunnitelmia, muttei tietoa siitä, miten lähtisi asuntoa etsimään tai mitä omaan asuntoon muuttamisessa pitäisi ottaa huomioon. Millan päivärytmikin tarvitsi korjaamista. Tehtävänä oli miettiä, mitä Millan kannattaisi seuraavaksi tehdä ja muodostaa Millalle polku, jota pitkin edetä.

Työelämämatka

Työelämämatka on työ- ja elinkeinohallinnon käyttämä sähköinen arviointityökalu, jonka avulla TE-toimistoon asiakkaaksi rekisteröitynyt voi kartoittaa työllistymiseen tai koulutukseen pääsemiseen vaikuttavia asioita. Kuvassa 3 näkyy Työelämämatkan kahdeksan kohtaa, joiden tason asiakas arvioi asteikolla 1–5, jolloin luku 1 on “ei lainkaan näin” ja luku 5 “olen täysin samaa mieltä”.

Asiakas voi myös kirjoittaa kuvion alalaitaan muita asioita, jotka hänen mielestään vaikuttavat työhön tai koulutukseen pääsemiseen mutta jotka eivät tutkassa näy. Lisäksi voi kommentoida tekemiään arviointeja. Työelämä Tutkan voi halutessaan poistaa palvelusta 24 tunnin kuluessa sen tallentamisesta. (Täytä uusi työelämä Tutka 2018.)

Kuva 3. Työelämä Tutka

Päätimme käyttää Työelämä Tutkaa kehittämisprosessissamme, koska sen hyödyntäminen käytännön työssä on jäänyt vähäiseksi. Kehittämämme toimintamallin avulla Työelämä Tutkan käyttö lisääntyisi ja sitä voisi paremmin hyödyntää arvioitaessa asiakkaan nykyistä tilannetta ja kehittämistarpeita ja niin tehostaa asiakkaan kanssa tehtävän työllistymissuunnitelman vaikuttavuutta. Asiakas voi tehdä useampia Työelämä Tutkia, jolloin aiempiin on mahdollisuus palata myöhemmin ja vertailla eri aikoina tehtyjä tutkia keskenään (Aiemmin tallennetut Työelämä Tutkat 2018). Näin ollen asiakas voi seurata kehitystä itse sekä halutessaan työvoimaviranomaisen kanssa.

Nuorten oli tarkoitus tehdä Työelämä Tutka Oma asiointi -palvelun kautta ennen ensimmäistä tapaamista tai sen aikana ja sen avulla oli tarkoitus saada nuoret miettimään omia kehittämisen kohteitaan seuraavaa tehtävää varten. Koska toista ryhmää suunnitellessamme päädyimme vain yhteen tapaamiskertaan, oli tämän ryhmän nuorten tehtävä Työelämä Tutka ennen tapaamista.

Toisen ryhmän suurempi koko olisi asettanut haasteita teettää tutka tapaamisen aikana.

Oman elämän kartoitus

Tapaamisia varten kehitelimme itse pohjan, jonka nimesimme Oman elämän kartoitukseksi (liite 6). Oman elämän kartoitukseen piti kirjata nykyhetki, vahvuuksia ja kehitettävää sekä toiveita ja unelmia ja tavoitteita. Kartoituspohjan täyttämisen annoimme ensimmäisen ryhmän välitehtäväksi ja sen oli tarkoitus herätellä nuoret pohtimaan edellä mainittuja asioita. Tavoitteena oli myös hyödyntää niitä seuraavalla tapaamiskerralla annettavassa tehtävässä. Tämän ryhmän nuoret itse eivät tienneet tulevasta tehtävästä vielä ensimmäisellä tapaamisella, vaan kerroimme tehtävästä vasta tapaamisen lopulla.

Toisen ryhmän nuorille annoimme työpajan yksilöohjaajan kautta Oman elämän kartoituksen tehtäväksi ennen tapaamista. Valitettavasti ohjaaja oli unohtanut antaa tehtävän nuorille, joten toisen ryhmän nuorilta jäi se kokonaan tekemättä. Emme lähteneet tehtävää teettämään tapaamisen aikana, koska aikaa oli rajoitetusti ja oli paljon muitakin tehtävää. Vaikka nuoret eivät olleet tehtävää tehneet, se ei vaikuttanut olennaisesti tapaamisen onnistumiseen.

Mielen Kuvia – valokuvakortit tunnetyöskentelyn tueksi

Yhtenä työkaluna käytimme Mielen Kuvia -valokuvakortteja. Kortit ovat tunnetyöskentelykortteja ja soveltuvat sekä yksilö- että ryhmätyöskentelyyn. Korttien tarkoitus on auttaa hahmottamaan muun muassa suunnitelmia ja unelmia. Pakassa on 80 valokuvakorttia luonnosta, ihmisistä ja esineistä. (Niemi 2018.) Työkaluna kehittämässämme menetelmässä voidaan käyttää mitä tahansa muitakin kuvakortteja.

Levitimme valokuvakortit kokoontumistilan matolle ja pyysimme nuoria valitsemaan korttien joukosta sen kuvan, joka parhaiten kuvasi heidän tavoitettaan. Tavoite sai olla lyhyen tai pitkän tähtäimen tavoite, eikä sen tarvinnut liittyä työllistymiseen tai tulevaan työpaikkaan tai ammattiin. Pääasia, että tavoite oli nuorelle itselleen tärkeä ja tavoittelemisen arvoinen.

Tavoitejana

Elämänviiva-harjoitus auttaa hahmottamaan kokonaisuutta omista kokemuksista, merkityksellisistä asioista ja ihmisistä, elämän käännekohdista, muutoksista ja valintoihin vaikuttaneista asioista. Janan piirtäminen aloitetaan itselle tärkeästä ajankohdasta, se voi alkaa syntymästä, mutta myös myöhemmästä ajankohdasta. Tarkoituksena on saada janalle tärkeät hetket elämässä ja tunnistaa näin omia vahvuuksia ja osaamista. (Helsingin yliopisto 2018.)

Koska emme suoranaisesti käyttäneet Elämänviiva-harjoitusta, kutsumme tässä opinnäytetyössä käyttämäämme harjoitusta Tavoitejanaksi (liite 7). Ajatuksena oli työelämätutkan, Oman elämän kartoituksen, Case Millan ja Mielen Kuvia -valokuvakorttien avulla saada nuoret miettimään omia unelmiaan, tavoitteitaan, vahvuuksiaan ja jo olemassa olevaa tietoaan ja osaamistaan ja niiden pohjalta lähteä tekemään janaa nykyhetkestä tavoitteeseen. Nuorten piti pohtia, minkälaisia asioita tarvittaisiin tavoitteeseen pääsemiseksi ja pilkkoa ne itselleen sopivan kokoisiksi palasiksi janalle. Apuna janan tekemisessä nuoret saivat käyttää kokoamaamme tietoa TE-palveluista ja muista nuorille tarkoitetuista palveluista.

5.3 Ryhmät

Aluksi tarkoituksena oli kutsua ryhmään osallistumaan yrityksessä työkokeilussa olevia nuoria. Tehtävä osoittautui kuitenkin haasteelliseksi, koska yrityksissä työkokeilussa olevia nuoria oli vähän. Lopulta päädyimme kokoamaan ensimmäisen ryhmän työttöminä olevista nuorista. Soitimme 14:lle nuorelle, jotka olivat olleet työllistymistä edistävässä palvelussa puolen vuoden sisällä. Kerroimme olevamme Hämeen TE-toimistosta ja tekevämme opinnäytetyötä yhteisöpedagogiopintoihin liittyen. Kuvailimme tapaamisten tarkoituksen ja tavoitteen ja painotimme, että tapaamisiin osallistuminen on täysin vapaaehtoista, eikä osallistumatta jättäminen vaikuta työnhakuun tai työttömyysturvaan. Kontaktoimistamme nuorista seitsemän suostui osallistumaan. Omaan käyttöömme teimme tapaamista varten tarkemman aikataulun ja ohjeistuksen sekä listan tarvittavasta materiaalista (Liite 8).

5.3.1 Ensimmäinen tapaaminen ensimmäisen ryhmän kanssa

Ennen tapaamista lähetimme tapaamisiin suostuneille nuorille tarkemmat tiedot tapaamisajasta ja -paikasta tekstiviestillä. Ensimmäinen tapaaminen oli 3.5.2018 Lahden Ohjaamon Mediatilassa ja paikalle saapui kolme nuorta. Tulematta jääneistä nuorista vain yksi ilmoitti, ettei pääse paikalle. Aloitimme kertomalla vielä, mikä on tapaamisen tarkoitus ja tavoite ja teimme nuorten kanssa nimilaput. Saadaksemme tietää nuorten sen hetkisiä tunnelmia, pyysimme heitä asettumaan fiilisjanalle ja kertomaan, miksi olivat janalla juuri siihen kohtaan asettuneet. Kaikki nuoret olivat janan keskivaiheilla, koska eivät oikein tieneet, mitä odottaa tapaamiselta.

TE-toimiston, yhteistyökumppaneiden ja muiden tahojen palveluihin tutustumiseksi olimme laatineet tarinan Millasta, jonka tilanteeseen pyysimme nuoria miettimään ratkaisun. Ratkaisun pyysimme tekemään janamuotoisena. Aloituspiste oli Millan nykyhetki ja ratkaisu muodostuisi asioista, joita Millan kannattaisi tehdä päästäkseen eteenpäin. Painotimme, ettei mitään oikeaa ja väärää ratkaisua ollut, vaan jokainen sai luoda Millalle juuri sellaisen polun, kuin itsestään järkevältä tuntui.

Olimme asettaneet esitteitä palveluista ympäri neuvottelutilaa ja tehtävän aikana nuoret kiersivät tutustumassa niihin löytääkseen Millalle sopivia ratkaisuja. Rohkaisimme nuoria kysymään tarvittaessa tarkemmin palveluista. Kun jokainen oli saanut Millan janan tehtyä, pyysimme heitä kertomaan omat ratkaisunsa. Kaikki olivat saaneet laadittua hyvät ja loogiset janat Millan tilanteen ratkaisuun. Tehtävän läpikäynnin aikana nuoret hakivat kahvia Ohjaamon maksuttomasta automaatista. Itse olimme ostaneet tarjolle pullaa ja vaahtokarkkeja.

Koska osallistuneita nuoria oli odotettua vähemmän, tapaaminen sujui suunniteltua nopeammin. Keskusteluakaan tapaamisen aikana ei oikein syntynyt, koska nuoret olivat toisilleen ennestään tuntemattomia ja tilanne oli muutenkin varmasti jännittävä. Tapaamisen päätteeksi annoimme nuorille seuraavaa tapaamista varten tehtäväksi tehdä Oma asiointi -palvelussa Työelämätutkan sekä täyttämään itse laatimamme Oman elämän kartoituspohjan. Ennen ta-

paamisen päättymistä, kerroimme seuraavan tapaamisen ajankohdan ja sovimme, että lähetämme vielä muistutuksen tekstiviestillä lähempänä ajankohdtaa.

5.3.2 Toinen tapaaminen ensimmäisen ryhmän kanssa

Ensimmäisen ryhmän kanssa olimme sopineet toisen tapaamisen 23.5.2018. Ennen tapaamista lähetimme nuorille tekstiviestit, joissa kerroimme tapaamisajan ja -paikan, muistutimme Työelämätutkan ja Oman elämän kartoituksen tekemisestä sekä pyysimme ottamaan tapaamiseen mukaan verkkopankkitunnukset Oma asiointi -palveluun kirjautumista varten. Myös toinen tapaaminen oli Lahden Ohjaamon Mediatilassa, jonka olimme varanneet jo ennen ryhmän kokoamista. Olimme hieman huolissamme siitä, tulevatko kaikki kolme nuorta toiseen tapaamiseen, mutta huoli oli turha. Kaikki nuoret saapuivat ajallaan paikalle ja jokainen oli myös tehnyt välitehtävät.

Aloitimme tapaamisen levittämällä lattialle erilaisia kuvakortteja, joiden joukosta pyysimme nuoret valitsemaan parhaiten omaa tavoitettaan kuvaavat kortit. Kortin ei tarvinnut välttämättä kuvata tulevaisuuden työpaikkaa, vaan se sai liittyä mihin tahansa tavoitteeseen, jonka nuori halusi tuoda esille. Korttien valinnan jälkeen nuoret kertoivat, mitä tavoitetta valitsemansa kortit kuvasivat. Tämän jälkeen ohjeistimme tekemään oman janan kyseisen tavoitteensa saavuttamiseksi käyttäen apuna tehtyä Työelämätutkaa ja Oman elämän kartoitusta. Tarkoituksena oli miettiä, mitä kaikkea omaan tavoitteeseen pääsemiseksi pitäisi tehdä tai mitä tapahtua, ja laatia sen pohjalta Tavoitejana nykyhetkestä tavoitteeseen. Tavoitejanan tekemiseksi olimme keränneet materiaaleiksi paperia, tusseja, saksia, liimaa ja erilaisia lehtiä. Oman Tavoitejanan tekemisen aikana nuoret saivat samalla kahvia ja pullaa.

Kun nuoret olivat saaneet Tavoitejanansa valmiiksi, katsoimme ne läpi yksitellen, eikä kenenkään tarvinnut esitellä tuotostaan kaikille. Kyse oli kuitenkin jokaisen henkilökohtaisista toiveista ja tavoitteista, emmekä nähneet mitään syytä, miksi niitä olisi ryhmässä pitänyt tuoda julki, ellei sitä itse halunnut. Siirryimme Mediatilan tietokoneille ja jokainen kirjautui verkkopankkitunnuksillaan Oma asiointi -palveluun työllistymissuunnitelmansa tekemiseksi. Olimme avanneet työllistymissuunnitelmat etukäteen Ura-järjestelmän kautta, jotta

nuoret pääsisivät itse kirjoittamaan suunnitelmansa. Janan avulla pyysimme miettimään, mitä konkreettisia toimia suunnitelmaan tarvitaan, jotta tavoitteeseen päästään. Koska jokaisella oli joko lopullisena tavoitteena tai yhtenä etappina janalla työllistyminen, kehoitimme miettimään, mitä konkreettisia toimia tarvittaisiin siihen pääsemiseksi. Neuvoimme ja autoimme työllistymissuunnitelmien tekemisessä, jos nuoret apua pyysivät.

Työllistymissuunnitelmien valmistuttua, pyysimme vielä jokaista tarkistamaan omat yhteystietonsa ennen palvelusta uloskirjautumista. Kerroimme lähettävämme Webropol-kyselyn sähköpostitse jokaiselle osallistujalle ja pyysimme vastaamaan siihen, jotta saisimme palautetta tapaamisen sujumisesta ja sen hyödyllisyydestä osallistuneille. Lopuksi pyysimme asettumaan taas Fiilisjanalle saadaksemme kuvan siitä, missä tunnelmissa nuoret olivat viimeisen tapaamisen päättyessä. Kaikki asettuivat tällä kertaa lähemmäs Fiilisjanan positiivista päätä. Vaikka alun perin oli tarkoituksena, emme tehneet erillistä esitelykierrosta Ohjaamossa, sillä toiminta oli kaikille nuorille jo tuttua ja jokainen oli siellä aiemmin asioinut muissa asioissa. Kiitimme nuoria osallistumisesta, muistutimme vielä palautteeseen vastaamisesta ja kerroimme tarkistavamme heidän tilannettaan elokuussa Ura-järjestelmästä.

5.3.3 Tapaaminen toisen ryhmän kanssa

Toisen ryhmän päädyimme muodostamaan työpajalla olevista nuorista ja toteuttamaan yhdellä kolmen tunnin tapaamiskerralla, koska ensimmäisen ryhmän kanssa totesimme, että toteutuksessa ei mennyt läheskään niin paljon aikaa, kuin olimme olettaneet. Lähetimme työpajan yksilöohjaajalle sähköpostia, jossa kerroimme opinnäytetyöstämme ja pyysimme tiedustelemaan, olisiko pajalla nuoria, jotka olisivat halukkaita osallistumaan työllistymissuunnitelmien tekemiseen Ohjaamossa. Parin päivän päästä saimme vastaukseksi, että kymmenen pajalla olevaa nuorta osallistuisi mielellään tapaamiseen. Yksilöohjaaja itsekin toivoi voivansa olla tapaamisessa mukana, mihin suostuimme. Pyysimme yksilöohjaajaa antamaan nuorille sähköpostin liitteenä olevan Oman elämän kartoituksen tehtäväksi ennen tapaamista. Annoimme myös ohjeistuksen, että nuorten tulisi tehdä Työelämäntutka ennakkoon ja ottaa tapaamiseen mukaan verkkopankkitunnukset.

Toisen ryhmän kanssa tapasimme 6.6.2018 Lahden Ohjaamossa. Yksi nuori oli ilmoittanut, ettei pääse osallistumaan, joten ryhmä koostui lopulta yhdeksästä työpajalla työkokeilussa tai palkkatukityössä olevasta nuoresta. Työpajan yksilöohjaaja oli koko ajan mukana tapaamisessa ja osallistui myös keskusteluun sekä osittain nuorten ohjaamiseen. Koska nuoret olivat olleet työpajalla jo pidempään, oli tunnelma heti rento ja vapautunut. Myös keskustelua ryhmän kesken sekä meidän kanssamme syntyi ihan eri tavalla kuin aiemman ryhmän kanssa ja nuoret kyselivät enemmän. Tapaamisen sisältö ja kulku oli sama kuin ensimmäisen ryhmän kanssa. Valitettavasti yksilöohjaajalta oli jäänyt huomaamatta pyyntö Oman tulevaisuuden kartoituksen tekemisestä, joten se oli nuorilta jäänyt tekemättä. Työelämätutkan olivat kuitenkin kaikki tehneet. Alussa kaikki menivät Fiilisjanalle ja toisin kuin ensimmäisen ryhmän kanssa, suurin osa nuorista asettui janalla heti hymynaaman kohdalle.

Vaikka osallistujia oli aiempaa enemmän, pääsimme etenemään sujuvasti vaiheesta toiseen ja nuoret osallistuivat hyvin tekemiseen. Neuvojen antaminen osoittautui kahdelle ihmiselle ajoittain haastavaksi osallistujamäärän vuoksi, mutta selviydyimme siitäkin. Koska tietokoneita oli käytettävissä vain viisi, pyysimme nuoria aina ilmoittamaan oman Tavoitejanansa valmistumisesta ja siirtymään työllistymissuunnitelman tekemiseen. Suunnitelmien teon aikana kierrimme neuvomassa nuoria ja vastailimme kysymyksiin. Joillain oli jo varsin selkeät suunnitelmat, joidenkin kanssa kävimme enemmän keskustelua siitä, mitä seuraavaksi kannattaisi tehdä ja miten lähteä suunnitelmaa toteuttamaan. Joidenkin nuorten kanssa sovimme jo saman tien toteutettavia asioita.

Sitä mukaa, kun kukin sai suunnitelmansa tehtyä, nuoret kävivät taas Fiilisjanalla ja saivat luvan lähteä. Ilmoitimme jokaiselle lähettävämme linkin Webropol-kyselyyn sähköpostitse ja kerroimme tarkistavamme Ura-järjestelmästä nuorten tilanteen ja suunnitelmien toteutumisen elokuussa. Pyysimme palautetta tapaamisesta myös yksilöohjaajalta. Tämänkään ryhmän kanssa emme tehneet Ohjaamo-kierrosta, koska aika ei siihen olisi riittänyt.

6 TULOKSET

Keräsimme kokeiluun osallistuneilta nuorilta palautetta tapaamisista ja tarkistimme myöhemmin työllistymissuunnitelmien toteutumisen ja sen, missä tilanteessa nuoret olivat tarkistushetkellä. Pyysimme tapaamisesta palautetta myös toiseen ryhmään osallistuneelta yksilöohjaajalta. Pidimme ohjaajan näkökulmaa tämän tyyppisistä tapaamisista tärkeänä menetelmän käyttöönottoa ajatellen. Konkreettisenä tuloksena kehittämistyöstämme syntyi toimintaohjeet Hämeen TE-toimistolle toimintamallin käyttöä varten. Tässä luvussa tarkastelomme palautekyselyn tuloksia, nuorten tilannetta tarkistushetkellä ja kerromme laatimiemme toimintaohjeiden sisällöstä.

6.1 Palautekysely

Teimme ryhmiin osallistuville palautekyselyn saadaksemme tietoa osallistujien kokemuksista ryhmien toteutuksen ja kehitetyn toimintamallin toimivuudesta. Kyselyllä saadaan tietoa standardoidusti, mikä tarkoittaa sitä, että vastaajilta saadaan tietoa juuri samalla tavalla esitettyihin kysymyksiin. Kyselyn avulla vastaajat voivat myös antaa palautteen tunnistamattomina, jolloin kyselyyn vastanneiden palaute voi olla rehellisempää kuin esimerkiksi haastattelun avulla hankittu palaute. (Hirsjärvi ym. 2007, 188–189, 201.)

Kysely tehtiin internetpohjaisella Webropol-kyselyllä. Webropol toimii verkon välityksellä ja sitä voidaan käyttää tiedon keruuseen, kerätyn tiedon analysointiin ja raportointiin. Tuloksia voidaan seurata reaaliajassa. (Heikkilä 2014.) Webropol oli käytössämme Hämeen TE-toimiston kautta. Apua kyselyn tekemiseen saimme viestinnän asiantuntijalta, joka auttoi kyselyn tekemisessä Webropoliin suunnittelemamme kyselylomakkeen pohjalta.

Ryhmiin osallistuneita nuoria pyysimme työllistymissuunnitelmaa tehdessä antamaan meille käytössä olevan sähköpostiosoitteen, johon lähetimme tapaamisen jälkeen linkin palautekyselyyn. Molemmille ryhmille lähetimme myös muistutusviestin noin viikon kuluttua tapaamisesta. Kyselyyn vastasi kahdestatoista ryhmiin osallistuneesta nuoresta yhdeksän ja vastausprosentti oli näin ollen 81,8.

Pyysimme nuoria arvioimaan tyytyväisyyttään asteikolla 1–5, jossa yksi oli huonoin arvosana ja viisi paras arvosana. Arvioitavana olivat tapaamispaikan viihtyvyys, ohjauksen onnistuminen, uuden tiedon saaminen TE-palveluista, uuden tiedon saaminen muista työllistymistä tukevista palveluista, tapaamisen hyöty oman suunnitelman tekemisessä ja jatkosuunnitelmien selkiytyminen. Lisäksi kysyimme, olisiko halunnut tai tarvinnut jotain tietoa, jota tapaamisen aikana ei saanut. Tähän avautui jatkokysymys: “Mitä tietoa olisit tarvinnut?”, jos edelliseen kysymykseen vastasi kyllä.

Pyysimme kokonaisarvosanan ryhmien tapaamisesta liukupalkin avulla asteikolla 1–5. Vasemmalla palkissa oli arviointikriteerinä erittäin huono ja oikealla erinomainen. Lopuksi pyysimme osallistujia antamaan meille kehitysehdotuksia sekä muuta palautetta tekstikenttään vapaamuotoisesti. Palaute muotoiltiin tarkoituksella lyhyeksi, helpoksi sekä nopeaksi vastata, jotta saisimme mahdollisemman monen nuoren vastaamaan kyselyyn (liite 9).

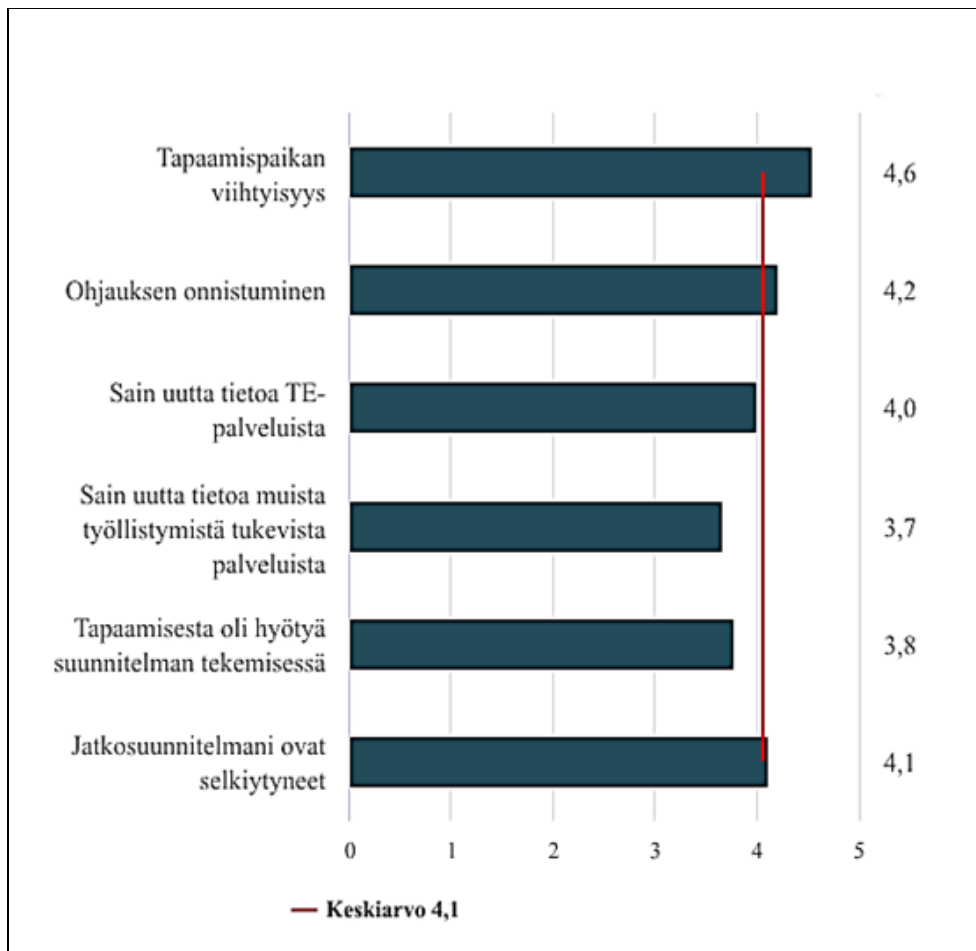
Nuorten palaute

Tapasimme nuorten ryhmät Ohjaamossa, koska etukäteen ajattelimme, että nuorten on helpompi tulla sinne kuin virallisempaan TE-toimistoon. Tapaamispaikan viihtyisyys saikin erinomaisen arvion keskiarvon ollessa 4,6 ja kaikkien vastaajien arvosanojen ollessa 4 tai 5. Tässä tulokset eivät eronneet ensimmäisen ja toisen ryhmän välillä. Ohjauksen nuoret katsoivat myös varsin onnistuneeksi. Keskiarvo tässä oli 4,2, joka muodostui siten, että kaksi nuorta antoi ohjauksen arvosanaksi 3, kolme nuorta arvosanaksi 4 ja neljä nuorta arvosanaksi 5. Ohjauksen arvosanalla 3 arvioineet olivat ensimmäisessä ryhmässä, joten tämän perusteella toisen ryhmän kanssa ohjaus onnistui paremmin kuin ensimmäisen.

Väittämän “Sain uutta tietoa TE-palveluista” keskiarvo oli 4. Tässä kohdassa vastaukset jakautuivat tasaisesti arvosanoille 3–5. Ensimmäisessä ryhmässä nuoret kokivat saaneensa enemmän uutta tietoa, kuin toisessa ryhmässä. Muista työllistymistä tukevista palveluista nuoret arvioivat saaneensa hieman vähemmän uutta tietoa kuin TE-palveluista. Tämän kohdan keskiarvo oli 3,7 ja arviot jakautuivat niin, että arvosanan 2 antoi kaksi nuorta, arvosanan 3 antoi kolme nuorta ja arvosanan 5 antoi neljä nuorta. Ensimmäisen ryhmät kokivat

saaneensa näistä palveluista hieman vähemmän tietoa kuin toisen ryhmän nuoret.

Arvioitaessa tapaamisen hyötyä suunnitelman tekemisessä osallistujien vastauksista saatiin keskiarvo 3,8. Tässä kohdassa hajonta oli suurinta neljän vastaajan arvioidessa hyödyn arvosanalla 5, kahden arvosanalla 4 ja arvot 1–3 saivat jokainen yhden vastauksen. Suunnitelman tekemisessä selkeästi enemmän kokivat hyötывänsä toisen ryhmän nuoret. Nuoret arvioivat jatkosuunnitelmien selkiytyneen keskiarvolla 4,11. Tässä kohdassa yksi nuori antoi arvosanan 2, yksi nuori arvosanan 3, kolme nuorta arvosanan 4 ja neljä nuorta arvosanan 5. Myös tästä arvioivat hyötывänsä toisen ryhmän nuoret enemmän kuin ensimmäisen. Kuvassa 4 on esitetty osallistujien arvioiden keskiarvo tyytyväisyydestä edellä mainittuihin asioihin.

Kuva 4. Arvioi tyytyväisyytesi seuraaviin asioihin

Kukaan vastaajista ei kokenut tarvinneensa muuta tietoa, eivätkä nuoret antaneet kehitysehdotuksia tai muuta palautetta. Kokonaisarvosanaksi palvelusta

nuoret antoivat 4,3. Toisen ryhmän kokonaisarvio oli hieman parempi kuin ensimmäisen, mutta ero ei ollut kovin suuri.

6.2 Yksilöohjaajan palaute

Nuorten pajalta kootun ryhmän mukana tapaamiseen osallistui pajan yksilöohjaaja, joka antoi myös palautetta tapaamisesta. Lähetimme hänelle kysymykset sähköpostitse ja toivoimme vastaukset vapaamuotoisena. Pyysimme palautetta tapaamispaikan viihtyvyydestä, ohjauksen onnistumisesta, saivatko nuoret uutta tietoa TE-palveluista ja muista työllistymistä tukevista palveluista, oliko nuorille hyötyä tapaamisesta ja selkiytyivätkö heidän jatkosuunnitelmansa sekä olisiko jotain muuta tietoa vielä tarvittu. Lisäksi kysyimme, oliko suunnitelmien tekemisestä hyötyä yksilöohjaajalle ja voisiko tällaista yhteistyötä tehdä jatkossa. Toivoimme myös muita huomioita tapaamisesta.

Yksilöohjaaja Riina Pullin (2018) mukaan Ohjaamon Mediatila oli sopiva paikka tapaamiselle, koska Ohjaamo on neutraali paikka asiointiin, ei liian kolkko tai virastomainen. Hän koki ohjauksen onnistuneen hyvin ja että päivän sisältö, eteneminen ja tarkoitus tulivat hyvin esille. Alussa toteutettu Fiilisjana toimi hyvänä rentouttajana. Yksilöohjaajan mielestä huomioimme nuoret hienosti myös yksilöinä, kuitenkin säilyttäen ryhmän työskentelyn sujuvana.

Pajaryhmän nuorille TE-palvelut olivat yksilöohjaajan mukaan aika selviä, mutta hän uskoo, että jotain uuttakin tarttui matkaan. Hänen mielestään TE-palvelut olivat tapaamisessa hyvin esillä esitteinä. Muiden työllistymistä tukevien palvelujen moninaisuus selvisi jossain määrin ja Case Milla auttoi nuoria niiden hahmottamisessa. Yksilöohjaaja koki esitteet hyödylliseksi myös itselleen, koska hän sai näin ajantasaista tietoa olemassa olevista palveluista ja yhteistyökumppaneista. Kaikkiaan hän uskoi, että tapaamisella tarjottua tietoa oli riittävästi.

Pajaryhmän nuoret olivat jo aiemmin pajajakson aikana olleet aktiivisia miettimään jatkosuunnitelmiaan. Yksilöohjaajan mukaan nuoret saivat kuitenkin tapaamisella erilaisen näkökulman TE-toimiston asiantuntijoiden työskentelystä ja ymmärsivät, että omien tavoitteiden ja toiveiden sekä avun tarpeiden esille

tuominen on tärkeää työllistymissuunnitelmia laadittaessa. Kaikkien tähän ryhmään osallistuneiden nuorten jatkosuunnitelmat selkiytyivät ja varmistuivat tapaamisen aikana.

Yksilöohjaaja oli tehnyt myös muita huomioita, joista antoi palautetta. Hänen näkökulmastaan tällaiset ryhmämuotoiset tapaamiset olisivat hyvä tapa työstää työllistymissuunnitelmia varsinkin niiden nuorten kanssa, joista on vaikea saada otetta sekä ajatuksia ja toiveita irti pajajakson jälkeistä aikaa suunniteltaessa. Näissä tapauksissa voisi olla hyvä, että työllistymissuunnitelmia mietittäisiin jo hyvissä ajoin ennen pajajakson päättymistä. Hän kiinnitti huomiota ryhmäkokoon ja kehotti miettimään osallistujien määrää etenkin, jos nuoret eivät ole kovin pitkällä suunnitelmien pohdinnassa tai valmiita itsenäiseen työskentelyyn. Jos ryhmän nuoret eivät olisi olleet toisilleen niin tuttuja ja itseohjautuvia, ajankäytön kanssa olisi voinut tulla ongelmia. Yksilöohjaajan mielestä tällaisia tapaamisia voisi jatkossakin tehdä yhteistyössä työllistymissuunnitelmien laatimiseksi.

6.3 Työllistymissuunnitelmien toteutuminen

Teimme seurantaan työllistymissuunnitelmien toteutumisesta TE-palvelujen asiakastietojärjestelmä Urasta. Ryhmiin osallistuneista oli seurantapäivänä 21.8.2018 kokonaan työttömänä viisi nuorta, joista yhdellä suunnitelman mukaiset opinnot olivat alkamassa 27.8.2018. Kuusi nuorta oli jonkinlaisessa työsuhteessa ja yksi oli aloittanut opinnot. Työssä olevista nuorista osa oli osa-aikatöissä ja osa kokoaikatyössä. Yksi näistä nuorista oli työllistynyt palkkatuella.

Työllistymissuunnitelman voitiin kokonaan katsoa toteutuneen 7 nuorella, osittain 2 nuorella ja toteutumatta suunnitelma oli jäänyt 3 osallistujalla. Näin ollen suunnitelman voidaan katsoa toteutuneen 75 %:lla ryhmätapaamisiin osallistuneista nuorista. Nuorten suunnitelmat olivat hyvin erilaisia ja heidän itselleen asettamat tehtävät eri tasoisia, joten vaikka suunnitelma olisikin toteutunut nuori ei välttämättä ole vielä saavuttanut lopullista tavoitettaan.

6.4 Toimintaohjeet TE-toimiston käyttöön

Alkuperäisenä suunnitelmana oli tuottaa Hämeen TE-toimiston käyttöön työkirja toimintamallista ja sen käytöstä sekä lista nuorille tarkoitetuista palveluista Päijät-Hämeessä. Käytännön syistä päädyimme tekemään yksinkertaisen ohjeistuksen työvaiheista Taimiin ja Yammeriin. Taimi on valtakunnallinen TE-toimistojen käytössä oleva digitaalinen työskentelyalusta, ja Yammer toimii sen keskustelualustana (Heikkilä 2016). Hämeen TE-toimistolla on Taimissa Nuorten palvelut -työtila ja Yammerissa Nuoret-ryhmä, joihin latasimme kansioon, jossa ohjeistetaan toimintamallin käyttöä. Latasimme molempiin erikseen myös listan nuorten palveluiden yhteistyötahoista (liite 4).

Kehittämäämme toimintamallia kuvaavaan kansioon teimme prosessikaavion työvaiheista (liite 10), lisäsimme tapaamista varten laatimamme ohjelman (liite 11) ja tarkemman ohjeistuksen (liite 8), palvelu- ja yhteystietolistat (liitteet 3–5) sekä käyttämämme työkalut (kuva 3; liitteet 1, 2, 6, 7; Päivi Niemi 2018). Sähköisenä olevia tiedostoja on helppo päivittää ja muokata tarpeen mukaan. Kummallakin alustalla tiedostot ovat Online-muodossa, eli tehdyt muutokset ovat heti kaikkien nähtävillä, eikä tiedostoja tarvitse ladata sivustolle uudelleen. Tiedostot ovat myös helpommin kaikkien saatavilla ja on pyritty siihen, ettei paperisia ohjeistuksia enää ole. Näistä syistä oli järkevää tehdä ohjeistus sähköiseen muotoon.

7 POHDINTA

Opinnäytetyömme tavoitteena oli kehittää toimintamalli, jonka avulla nuorille saadaan tehtyä toimivia työllistymissuunnitelmia työllistymistä edistävän palvelun aikana tai sellaisen jälkeen. Osallisuuden vahvistaminen oli osa tavoitetta. Pohdimme, miten toimintamallin kehittäminen onnistui ja miten nuorten osallisuus toteutui prosessin aikana, miten ryhmämuotoiset tapaamiset toimivat, tuliko esille jotain muutostarpeita ja voisiko toimintamallia ja sen käyttöä jotenkin vielä kehittää. Lisäksi arvioimme kehittämisprosessin onnistumista. Tapaamisten toimivuutta ja muutostarpeita miettiessämme käytimme tukena nuorten sekä yksilöohjaajan palautteita tapaamisista omien kokemustemme lisäksi.

7.1 Tapaamisten onnistuminen

Palautekyselystä saamiemme tulosten perusteella voimme päätellä, että tällainen ryhmämuotoinen toiminta muualla kuin TE-toimiston tiloissa oli nuorille mielekästä. Varmasti myös se, että kokeiluun osallistuminen oli vapaaehtoista, sai nuoret suhtautumaan positiivisesti kokemukseen. Ensimmäiseen ryhmään lupautui seitsemän nuorta, mutta heistä vain kolme lopulta osallistui. Emme lähteneet selvittämään, miksi kaikki eivät tulleet paikalle, joten voimme vain arvailla syitä. Ehkä nuori ei ole kehdannut sanoa, että osallistuminen ei oikeasti kiinnosta, ehkä onkin saanut töitä, muttei ole muistanut ilmoittaa, ehkä on sairastunut jne. Nuoret eivät aina ilmoita siitäkään, jos eivät pääse aikavaraukselle, vaikka sillä on usein myös työttömyysturvaan vaikutuksia. Ei siis ollut yllättävää, että tästä vapaaehtoisesta tapaamisesta pois jäämisen ilmoitti kaikista kutsutuista nuorista vain kaksi.

Ero ryhmien välillä oli melko suuri, niin sosiaalisesti, toiminnallisesti kuin osallistujamäärältään. Koska ensimmäisen ryhmän nuoret eivät ennestään tunteet toisiaan, on ymmärrettävää, ettei keskustelua juuri syntynyt, eikä osallisuus ryhmässä toteutunut odotetusti. Nuoret keskittyivät lähinnä itsenäiseen työskentelyyn. Toisen ryhmän nuoret, joita oli yhdeksän, sen sijaan olivat työskennelleet jo usean kuukauden samalla työpajalla ja olivat toisilleen tuttuja. Nuoret olivat jo osa työpajan muodostamaa yhteisöä ja se näkyi selvästi tapaamisellamme. Nuoret lähtivät mukaan toimintoihin ennakkoluulottomammin ja alusta asti innokkaammin kuin ensimmäisen ryhmän nuoret. He juttelivat keskenään vapautuneesti ja kyselivät myös muiden ajatuksia suunnitelmiinsa. Tunnelma toisessa ryhmässä oli selvästi rennompaa kuin ensimmäisessä.

Ensimmäisen ryhmän nuoret kokoontuivat kaksi kertaa ja koska ensimmäisellä kerralla nuoret olivat melko varautuneita, jännitimme saapuvatko kaikki seuraavalle kerralle. Kaikki tulivat ja koimme jo sen suureksi onnistumiseksi. Suunnitelmien tekokin sujui hyvin, vaikka vuorovaikutusta ryhmäläisten kesken ei toisellakaan tapaamisella syntynyt. Jos nuoret eivät olisi tulleet toiselle tapaamiselle, suunnitelmaprosessi olisi jäänyt kesken. Tämän vuoksi katsoimme tapaamisen tiivistäminen yhden kerran kokonaisuudeksi tarkoituksenmukaiseksi. Ensimmäinen tapaaminen eteni suunniteltua nopeammin ja se oli myös syynä, miksi päädyimme kertaluontoiseen tapaamiseen.

7.2 Muutos- ja kehittämisehdotuksia

Yksilöohjaajalta saadusta palautteesta saimme tukea niihin huomioihin, joita olimme itsekin tapaamisten aikana tehneet. Selkeää on, että tällaiset ryhmämuotoiset tapaamiset suunnitelmien tekemiseksi olisivat mieluisia kaikille osapuolille ja tapaamispaikkana Ohjaamon Mediatila oli onnistunut. Ympäristöllä oli positiivinen vaikutus työskentelymotivaatioon ja asenteisiin. Nuorten on usein vaikeaa tulla TE-toimistoon, joka on toimintaympäristönä virallinen ja jossa asiointi voi tuntua jäykältä. Toimintamallin toteuttaminen epävirallisemmassa ympäristössä antoi nuorille mahdollisuuden keskittyä paremmin itse työllistymissuunnitelman tekoon. Myös me koimme Ohjaamon rennompana ja yhteyden saamisen nuoriin helpompana. Uskomme, että nuorten on jatkossa mukavampi asioida TE-toimistossa kohdattuaan asiantuntijan vapaamassa ympäristössä.

Tapaamisiin osallistuvien nuorten kokoaminen olisi tehokkainta valmiina olevista ryhmistä, kuten työpajoilta. Tällöin ryhmän nuorilla olisi melko lailla samanlaiset tilanteet ja lähtökohdat ja se helpottaisi ohjaajan työskentelyä. Ensimmäisen ryhmän kokoaminen oli työlästä, koska sopivat nuoret piti etsiä Ura-järjestelmästä, heille piti soittaa jokaiselle erikseen ja laittaa vielä muistutusviestejä. Vaikka toimintamalli itsessään toimii kaikenlaisten nuorten kanssa, helpottaa työskentelyä, jos samaan tapaamiseen osallistuvilla nuorilla on samankaltaiset lähtökohdat. Kuten mekin, yksilöohjaaja kiinnitti huomiota ryhmän kokoon. Vaikka pajaryhmäläisten kanssa aikamme riitti nuorten ohjaamiseen ryhmän suuresta koosta huolimatta, on otettava huomioon, että yksilöohjaaja oli mukana tässä tapaamisessa ja nuoret olivat itsekin hyvin aktiivisia ja itseohjautuvia. Jos nuoret olisivat tarvinneet enemmän apua ja ohjausta, emme olisi sitä pystyneet antamaan riittävästi. Nytkin nuoret joutuivat odottamaan tietokoneille pääsyä. Sopiva ryhmän koko tapaamiselle olisi 5–6 nuorta kahta ohjaajaa kohden.

Toteutuneen tapaamisen ja pajajakson päättymisen välillä oli nyt kaksi viikkoa. Yksilöohjaaja ehdotti palautteessaan, että työllistymissuunnitelmien työstäminen ainakin joidenkin pajalaisten kanssa aloitettaisiin aikaisemmin. Se auttaisi työllistymissuunnitelmien laatimisessa esimerkiksi niiden nuorten kanssa, joille

omien tavoitteiden ja suunnitelmien esille tuominen tai hahmottaminen on haastavaa. Joillain työpajoilla nuoria on enemmän kuin toisilla, joten jotkin pajaryhmät olisi jaettava kahteen ryhmään. Jos yksilöohjaaja tekisi työllistymissuunnitelmat nuorten kanssa ilman TE-toimiston asiantuntijaa, voisi suunnitelmia tehdä pajajakson aikana pienemmissäkin ryhmissä porrastetusti juuri siinä aikataulussa kuin nuorten tarve olisi.

Laadukkaiden ja toteuttamiskelpoisten työllistymissuunnitelmien lisäksi toimintamallista olisi TE-toimiston nuorten asiantuntijoille hyötyä pajanuorten jatkoasioinnista informoinnissa ja sen suunnittelussa. Ajankäyttö tehostuisi, kun pajan päättävillä nuorilla olisi valmiiksi tehdyt työllistymissuunnitelmat, joita he voisivat lähteä mahdollisuuksien mukaan toteuttamaan jo pajajakson aikana. Jos pajalla olevalla nuorella olisi esimerkiksi tiedossa pajajakson jälkeen jokin muutos, nuoren tilanne jakson päätyttyä olisi jo TE-toimiston tiedossa. Jatkoasiointi voitaisiin näin sopia nuoren kanssa jo etukäteen, eikä tarpeettomia yhteydenottoja tulisi puolin tai toisin. Tapaamiseen osallistuneen ja palautetta antaneen yksilöohjaajan näkökulmasta toimintamalli auttaisi työllistymissuunnitelmien tekemisessä erityisesti niiden nuorten kanssa, joiden suunnitelmat vaativat enemmän työstämistä. Tällaisesta yhteistyöstä ja sen hyödyllisyydestä Pulli (2018) kommentoi napakasti: “Ja todellakin näitä lisää!”

Kehitetyn toimintamallin mukaisten työllistymissuunnitelmien avulla nuorten mahdollisuudet päästä koulutukseen tai työllistyä paranevat ja nuoren osallisuus yhteiskunnassa lisääntyy. Kahdestatoista ryhmään osallistuneesta nuoresta kuudella oli työpaikka työllistymissuunnitelmien tarkastelupäivänä 21.8.2018. Yksi oli opiskelemassa ja yhdellä oli opiskelupaikka tiedossa. Ryhmiin osallistuneiden nuorten tavoitteet liittyivät pitkällä tähtäimellä työllistymiseen tai omien taitojen kehittämiseen, jolloin heidän tavoitteidensa toteutuessa myös oma tavoitteemme osallisuuden lisäämisestä toteutui.

Toimintamallin avulla tehtyjen työllistymissuunnitelmien voidaan katsoa lisänneen myös nuoren vaikutusmahdollisuuksia oman työllistymissuunnitelmansa lopputulokseen ja näin parantaneen heidän osallisuuttaan oman elämänsä suunnittelussa. Samalla motivaatio tavoitteiden saavuttamiseksi parantui. Joku nuorista mainitsikin, että “tässä tehdään nyt just mun omaa suunnitelmaa”. Tärkeää motivaation syntymiselle onkin ihmisen kokemus siitä, että hän

voi itse tehdä valintansa. Kontrollointi ja tavoitteiden määrittäminen ulkopuolelta vähentää tunnetta itseohjautuvuudesta ja heikentää näin motivaatiota. (Deci ym. 1995, 30-33.)

Kehittämistyön konkreettista tuotosta suunnitellessamme pohdimme vaihtoehtoa tehdä toimintamallista sähköinen työkirja, mutta päädyimme kansioon ja yksittäisiin tiedostoihin sen vuoksi, että niitä on helpompi päivittää ja muokata. Toimintamallia käyttävän on myös helpompi ottaa yksittäisistä tiedostoista käyttöönsä tarvitsemansa työkalut ja muokata niitä tarpeensa mukaan. Kansio ohjeistuksineen löytyy nyt Hämeen TE-toimiston asiantuntijoiden käyttämästä sähköisestä työtilasta sekä sähköiseltä keskustelualustalta ja on toimiston kaikkien asiantuntijoiden käytettävissä.

Hämeen TE-toimistosta ei ole vielä laajemmin otettu käyttöön toimintamallia, mutta siihen on monenlaisia vaihtoehtoja. TE-toimiston nuorten palvelujen asiantuntijat voisivat tehdä yhteistyötä erilaisten pajojen yksilöohjaajien ja työhönvalmentajien kanssa työllistymissuunnitelmien laatimiseksi. Heitä voisi myös opastaa työllistymissuunnitelmien laatimisessa, jolloin suunnitelmia voitaisiin tehdä nuorten kanssa pajajakson tai valmennuksen aikana ja TE-toimiston asiantuntija vain avaisi suunnitelmapohjat täytettäväksi nuorten Oma asiointi -palveluun. Asiakkaiden suunnitelmien avaaminen Oma asiointi -palveluun on ollut jo käytössä ostopalvelujen, ura- ja työhönvalmennuksissa sekä erilaisissa hankkeissa. Suunnitelmien laadun parantamiseksi voitaisiin näitä palveluja kilpailuttaessa edellyttää kehitetyn toimintamallin käyttöä.

Toimintamallia voitaisiin edelleen parantaa kehittämällä tapaamisiin osallistuneiden nuorten etenemisen seuranta ja seuraavien askelten suunnittelua esimerkiksi puhelimitse tai yksilötapaamisilla. Tällöin ryhmätapaaminen ei jäisi yksittäiseksi kontaktiksi TE-toimiston asiantuntijan kanssa, vaan työllistymissuunnitelman ja siihen määriteltyjen tavoitteiden toteutumista seurattaisiin ja tarvittaessa voitaisiin tehdä siihen muutoksia nuoren kanssa. Ryhmissä tehtyjen työllistymissuunnitelmien vaikuttavuutta voisi tutkia niiden toteutumista seuraamalla ja tutkimustulosten pohjalta olisi mahdollisuus kehittää toimintamallia tarpeen mukaan lisää.

7.3 Kehittämisprosessin arviointi

Aloitimme kehittämistyön suunnittelun ajatustasolla jo aloittaessamme tutkinto-opinnot tammikuussa 2017. Tavoitteena oli saada opinnäytetyö valmiiksi joulukuussa 2018. Alun perin tarkoituksena oli tehdä kehittämistyö Lahden 4H-yhdistykselle, mutta ajan käytön kannalta päädyimme omaan organisaatioomme. Näin meillä oli mahdollisuus käyttää osittain työaikaamme opinnäytetyön tekemisessä. Työajalla suunnitimme työkalut ja tapaamiset, kokosimme palvelulistat sekä kokosimme ryhmät ja toteutimme tapaamiset. Opinnäytetyön raportin kirjoitimme työajan ulkopuolella. Tapasimme 4H-yhdistyksen edustajat keväällä 2017 ja tammikuussa 2018 ja päädyimme tilaajan vaihtoon helmikuussa 2018. Koska aihe pysyi samana, muutos ei vaikuttanut suunnittelemaamme aikatauluun eikä toteutustapaan. Opinnäytetyön siihen mennessä tuotettua tekstiä jouduimme kuitenkin osittain muuttamaan ja muokkaamaan tilaajaorganisaation vaihduttua.

Ennen käytännön toteutusta teimme aikataulun ryhmien kokoamiseen, tapaamisten suunnitteluun sekä aineiston keräämiseen. Etsimme ja kontaktoimme nuoret päätettyämme tapaamisten ajankohdat. Mietimme ja sovimme yhdessä, miten esittelemme asiamme nuorille. Teimme muutoksia aikatauluun tarvittaessa työn edetessä ja yksi muutos aikatauluun tuli, kun päädyimme toisen ryhmän kanssa yhteen tapaamiskertaan. Kokonaisuus pysyi kuitenkin suunnitellussa aikataulussa. Pientä kompurointia oli aluksi työn jäsentelyssä ja sovitulla yhteisillä tapaamisilla meni aikaa sen miettimiseen, mitä sillä tapaamisella suunnittelemme tai teemme. Ajankäytön ja työskentelyn tehostamiseksi päätimme kuitenkin pian kunkin tapaamisen lopuksi sopia seuraavan tapaamisen sisällön ja kirjata sen itsellemme muistiin. Ensimmäistä tapaamista nuorten kanssa olisi voinut valmistella hieman paremmin, alkutapaamisessa hieman hapuilimme esittelyn ja työnjaon kanssa. Toisaalta kyseessä oli täysin uusi kokeilu meillekin, joten kokemus ensimmäisestä ryhmästä auttoi meitä toisen ryhmän kanssa.

Kirjoitustyötä teimme pitkin opinnäytetyön etenemisen ja syksyllä 2018 viimeistelimme opinnäytetyön. Aluksi kokeilimme tapaa, jossa työstimme ja kirjoitimme jostain aihealueesta itsenäisesti, mutta päädyimme kuitenkin yhdessä kirjoittamiseen. Tässä hyödynsimme pilvipalvelussa kirjoittamista, joka

mahdollisesti samanaikaisen tekstin muokkaamisen. Yhdessä kirjoitettaessa tekstin muokkaus lopulliseen muotoon ja tarvittavien korjausten tekeminen oli helpompaa ja nopeampaa. Näin työn rakenne pysyi myös paremmin kasassa ja kokonaisuus oli helpommin hallittavissa. Saimme reaaliaikaisesti tukea ja vahvistusta toistemme ajatuksille ja ideoille. Luultavasti saimme enemmän aikaiseksi yhdessä, kuin mitä olisimme saaneet yksin työskennellessämme. Kirjoittamisen suhteen aikataulussa pysymiseen vaikutti olennaisesti sovitut yhteiset tapaamiset. Omaa aikatauluaan on helppo venyttää, mutta toisen kanssa sovitussa aikataulussa on pysyttävä. Yhdessä työskentelyn varjopuoli oli se, että tarkkoina ihmisinä saatoimme takertua kesken kirjoittamisen esimerkiksi kappaleen lauserakenteeseen pitkäksikin aikaa.

Ennen opinnäytetyön käytännön toteutusta pyysimme kirjallisen tutkimusluvan työ- ja elinkeinoministeriöltä, jotta voimme käyttää asiakastietoja ryhmien koostamiseen ja asiakastietojärjestelmää työllistymissuunnitelmien laatimiseen sekä seurannan tekemiseen. Ryhmiin osallistuneiden nuorten yksityisyyttä kunnioitettiin, eikä nuoria voi opinnäytetyöstä tunnistaa. Siksi emme myöskään nimenneet työpajaa, josta toinen ryhmä koostui. Osallistuneilta nuorilta kysyimme suullisesti suostumuksen käyttää asiakastietoja samalla, kun kerroimme opinnäytetyömme tavoitteesta. Varsinaisissa ryhmätapaamisissa pyysimme luvan kuvata tilanteita ja nuorten tuotoksia, niin, ettei kuvista kuitenkaan voi tunnistaa kuka tai keitä kuvissa on. Palautekysely toteutettiin niin, että nuoret vastasivat siihen nimettöminä, eikä vastauksista voi päätellä, kuka palautteen on antanut.

Kehittämistyömme oli mielestämme onnistunut ja erityisen antoisaa oli työskentely TE-toimiston perinteistä poiketen sekä erilaisessa ympäristössä. Opimme paljon uusia asioita nuorten ohjaamisesta, mutta myös siitä mikä on tärkeää tulevaisuustyöskentelyssä. Jatkossa toimintamallia voidaan kehittää lisää ja parantaa sen avulla TE-toimiston palveluja asiakaslähtöisemmiksi ja -ystävällisemmiksi. Kun nuoret kokevat TE-toimistossa asiointin miellyttävämpänä, se myös hälventää toimintaamme kohdistuvia ennakkoluuloja. Tavoitteenamme on, muiden nuorten parissa työskentelevien tavoin, toimia nuorten omien tavoitteiden pohjalta ja auttaa heitä niiden saavuttamisessa.

LÄHTEET

Ahola, T. & Furman, B. 1999. Ratkaisukeskeinen itsensä kehittäminen. Helsinki: Lyhytterapia-instituutti Oy.

Aiemmin tallennetut Työelämätutkat. 2018. Työ- ja elinkeinoministeriö. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://ohje.te-palvelut.fi/hloasiakas/fi/tyoelamatuutka/aiemmintallennetuttyoelamatutkat> [viitattu 29.9.2018].

Alatalo, J., Mähönen, E. & Räisänen, H. 2017. Nuorten ja nuorten aikuisten työelämä ja sen ulkopuolisuus. PDF-julkaisu. Saatavissa: <http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/79182/nuorten%20ty%c3%b6el%c3%a4m%c3%a4%20ja%20sen%20ulkopuolisuus%202017.pdf?sequence=1&isAllowed=y> [viitattu 28.12.2017].

Asiakkaana TE-palveluissa. 2013. Työ- ja elinkeinoministeriö. WWW-dokumentti. Päivitetty 26.6.2018. Saatavissa: http://www.te-palvelut.fi/te/fi/nain_asioint_kanssamme/te_palvelut/asiakkaana_tepalveluissa/index.html [viitattu 21.8.2018].

Asiantuntijapalvelua tarpeesi mukaan. 2013. Työ- ja elinkeinoministeriö. WWW-dokumentti. Päivitetty: 12.7.2017. Saatavissa: http://www.te-palvelut.fi/te/fi/nain_asioint_kanssamme/te_palvelut/asiakkaana_tepalveluissa/asiantuntijapalvelu/index.html [viitattu 21.8.2018].

Asplund, R. & Koistinen, P. 2014. Nuorten työllistyminen ja työllisyys työvoimapolitiikan valossa. PDF-julkaisu. Saatavissa: <https://www.etla.fi/wp-content/uploads/ETLA-Raportit-Reports-32.pdf> [viitattu 7.1.2018].

Boud, D. & Feletti, G. 1999. Ongelmalähtöisen oppimisen muuttuvat kasvot. Johdanto toiseen laitokseen. Teoksessa Boud, D. & Feletti, G. (toim.) Ongelmalähtöinen oppiminen. Terra Cognita, 15–30.

Deci, E. L. & Flaste, R. 1995. Why we do what we do. Understanding Self-Motivation. New York: A penguin book.

De Jong, P. & Berg, I. 2008. Ratkaisukeskeisen terapian oppikirja. Helsinki: Lyhytterapia-instituutti Oy.

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus. 2018. Nuorisotakuun seuranta Hämeen ELY-keskuksessa tammikuu 2018. Päivitetty 20.2.2018. WWW-dokumentti. Saatavissa: https://www.ely-keskus.fi/documents/10191/29900614/hamely_nuorisotakuun_seuranta_tammikuu-2018-02-20/647dc129-1410-4b3e-b8c9-9624c040f821 [viitattu 18.3.2018].

Heikkilä, H. 2016. Kokeilukulttuurilla pilveen. PDF-julkaisu. Saatavissa: https://www.google.fi/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&ved=2ahUKEwj14cfvsrLdAhWxlos-KHQsUBNsQFjAAegQIBhAC&url=https%3A%2F%2Fwww.innokyla.fi%2Fdocuments%2F2001352%2F5ebc62e3-8b36-409f-8b46-33284056a599&usq=AOvVaw3oKj_fszgFucsAUAnhjOES [viitattu 11.9.2018].

Heikkilä, T. 2014. Webropol-kyselyt. PDF-julkaisu. Saatavissa: <http://www.tilastollinentutkimus.fi/6.WEBROPOL/Webropol-kysely.pdf> [viitattu 21.8.2018].

Helsingin yliopisto. 2018. Urapalvelut. WWW-dokumentti. Saatavissa: <http://www.helsinki.fi/urapalvelut/opiskelijat/urasuunnittelu/vahvuudet.htm> [viitattu 4.9.2018].

Hirsijärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2007. Tutki ja kirjoita. 13. painos. Helsinki: Tammi.

Hirvihuhta, H. & Litovaara, A. 2009. Ratkaisun taito. 1.-4. painos. Helsinki: Tammi.

Karjalainen, J. & Raivio, H. 2013. Osallisuus ei ole keino tai väline – Palvelut ovat! Teoksessa Era, T. (toim.) Osallisuus – Oikeutta vai pakkoa? Jyväskylän ammattikorkeakoulu, 12-34. PDF-julkaisu. Saatavissa: http://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/64153/JAMKJULKAI-SUJA1562013_web.pdf?sequence=1 [viitattu 30.12.2017].

Korhonen, T. 2017. Työllistymispalvelut maakuntaudistuksessa. Luento Lahdessa 25.-26.10.2017.

Kuronen, I. 2010. Peruskoulusta elämäkouluun. Ammatillisesta koulutuksesta syrjäytymisvaarassa olevien nuorten aikuisten tarinoita peruskoulusuhteesta ja elämäkulusta peruskoulun jälkeen. Jyväskylän yliopisto. Koulutuksen tutkimuslaitos. Tutkimuksia 26. PDF-dokumentti. Saatavissa: <https://jyx.jyu.fi/dspace/bitstream/handle/123456789/37594/978-951-39-3890-1.pdf?sequence=1> [viitattu 30.12.2017].

Laki julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta 28.12.2012/916.

Lehto, S. 2018. Tuloksekas palvelutarvearvio. Luento Lahdessa 22.5.2018. Moniste.

Margetson, D. 1999. Miksi ongelmalähtöinen oppiminen on haaste? Teoksessa Boud, D. & Feletti, G. (toim.) Ongelmalähtöinen oppiminen. Terra Cognita, 51–62.

Niemi-Pynttari, M. 2013. Voimavara- ja ratkaisukeskeinen näkökulma ohjaustyössä. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://verkkolehdet.jamk.fi/elo/2013/06/07/voimavara-ja-ratkaisukeskeinen-nakokulma-ohjaustyossa/> [viitattu 30.8.2018].

Nuorisotakuu. 2014. Eduskunta. WWW-julkaisu. Päivitetty 3.6.2014. Saatavissa: https://www.eduskunta.fi/FI/tietoeduskunnasta/kirjasto/aineistot/kotimainen_oikeus/LATI/Sivut/nuorisotakuu.aspx#valmistelu [viitattu 28.12.2017].

Nuorisotakuun seuranta TEM:ssä tammikuu 2018. 2018. TE-toimistojen intranet Taimi. WWW-dokumentti. Päivitetty 26.2.2018. Saatavissa: <https://taimi.sharepoint.com/> [viitattu 18.3.2018].

Ohjaamo Lahti. 2018. Ohjaamo Lahti. WWW-julkaisu. Saatavissa: <http://www.ohjaamolahti.fi/> [viitattu 8.10.2018].

Poikela, E. & Poikela, S. 1999. Kriittisyys ja ongelmaperustainen oppiminen. Teoksessa Järvinen-Taubert, J. & Valtonen, P. (toim.) Kriittisyyteen kasvu korkeakouluopetuksessa. TAJU, 167–185. PDF-julkaisu. Saatavissa:

<https://www15.uta.fi/kirjasto/nelli/verkkoaineistot/kasv/poikela99.pdf> [viitattu 29.8.2018].

Pulli, R. 2018. Yksilöohjaaja. Sähköpostiviesti 18.9.2018. Lahden kaupunki.

Niemi, P. 2018. Materiaalia. WWW-dokumentti. Saatavissa: <http://www.paiviniemi.net/materiaalia/> [viitattu 4.9.2018].

Rahikka-Räsänen, N. & Rynänen, S. 2014. Osallistuminen ja osallisuus lähdedemokratiassa. PDF-julkaisu. Saatavissa: <https://www.innokyla.fi/documents/779703/658008d1-9f65-44e8-8d9d-3b3bfbeeabdd> [viitattu 18.2.2018].

Ratkes. 2018. Ratkaisukeskeisyys pähkinänkuoressa. WWW-dokumentti. Saatavissa: <http://www.ratkes.fi/ratkes-pahkinankuoressa> [viitattu 30.8.2018].

Salonen, S. 2017. Syrjäytyminen väistää määritelmiä. WWW-dokumentti. Päivitetty 31.5.2017. Saatavissa: <https://sosiaalivakuutus.fi/syrjailyminen-vaistaa-maaritelmiä/> [viitattu 11.4.2018].

Salovaara, H. 2004. Ongelmakeskeinen oppiminen – Problem based learning (PBL). WWW-dokumentti. Saatavissa: http://tievie oulu.fi/verkkopedagogiikka/luku_6/ongelmakeskeinen.htm [viitattu 29.8.2018].

Tilastokeskus. 2018. Työvoimatutkimus. WWW-dokumentti. Julkaistu 25.1.2018. Saatavissa: http://www.tilastokeskus.fi/til/tyti/2017/12/tyti_2017_12_2018-01-25_tie_001_fi.html [viitattu 18.2.2018].

Työhönvalmentajan tuella työhön tai koulutukseen. 2013. Työ- ja elinkeinoministeriö. WWW-dokumentti. Päivitetty 1.11.2016. Saatavissa: http://www.tepalvelut.fi/te/fi/tyonhakijalle/tukea_tyollistymiseen/tyohonvalmentaja/index.html [viitattu 21.8.2018].

Työnhakuvalmennus. 2013. Työ- ja elinkeinoministeriö. WWW-dokumentti. Päivitetty 19.10.2016. Saatavissa: http://www.te-palvelut.fi/te/fi/tyonhaki-jalle/loyda_toita/tyonhakuvalmennus/index.html [viitattu 21.8.2018].

Täytä uusi Työelämämatka. 2018. Työ- ja elinkeinoministeriö. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://ohje.te-palvelut.fi/hloasiakas/fi/tyoelamatutka/taytausityoelamatutka> [viitattu 29.8.2018].

Valtiovarainministeriö. 2010. Nuoret työmarkkinoilla. Miten nuorten työllistymistä tulisi edistää? PDF-dokumentti. Saatavissa: http://www.valkky.fi/valkky2014/tiedostot/Nuoret_tyoemarkkinoilla_0.pdf [viitattu 18.2.2018].

KUVALUETTELO

Kuva 1. Alle 25-vuotiaiden työllisyys vuonna 2017. Pylvänen, A. & Vesanto, H. 18.10.2018.

Kuva 2. Alle 25-vuotiaat työttömät työnhakijat Hämeessä. Pylvänen, A. & Vesanto, H. 18.10.2018.

Kuva 3. Työelämämatka. Kuvakaappaus Ura -järjestelmästä. TE-palvelut. 2018.

Kuva 4. Arvioi tyytyväisyytesi seuraaviin asioihin. Kuvakaappaus Webropol -raportista. TE-palvelut. 2018.

FIILISJANA

Kuvassa nuoria Fiilisjanalle asettuneena ryhmätapaamisen päätyttyä.

CASE MILLA

Milla on juuri 18 vuotta täyttänyt lahtelainen. Hän on eronnut metallialan opinnoista helmikuussa 2018, puolentoista vuoden opiskelun jälkeen, koska ei kokenutkaan olevansa oikealla alalla. Milla ei ole hakenut uudelleen opiskelemaan, koska ei tiedä, mitä haluaa tulevaisuudessa tehdä.

Kahvilatyö tai jokin muu asiakaspalvelutyö saattaisi kiinnostaa. Millalla ei kuitenkaan ole oikein työkokemustakaan, kesätöissä ollut yhtenä kesänä kaupungin hautausmaalla. Työhakemuksia Milla ei ole tehnyt koskaan, kesätyöpaikankin hän sai tätinsä kautta.

Lisäksi Milla on päättänyt muuttaa pois vanhempiensa luota, muttei oikein tiedä, miten lähitisi asuntoa etsimään tai selvittämään, mitä kaikkea omaan asuntoon muuttaessa pitäisi ottaa huomioon. Huolena on myös se, miten saa laskut maksettua ja elämiseen rahaa.

Millan päivärytmi on vähän sekaisin, kun on ollut nyt kotona jo pari kuukautta tekemättä oikein mitään. Kaikki kaverit ovat opiskelemassa tai töissä ja päivät kuluvat kotona myöhään nukkuen ja telkkaa katsellen.

Mitä Millan kannattaisi nyt seuraavaksi tehdä? Minkälaisen polun tekisit Millalle?

Ensimmäiseksi, ajattele.

Toiseksi, usko.

Kolmanneksi, unelmoi.

Neljänneksi, uskalla.

- Walt Disney

Hämeen TE-toimiston palvelut:

Palkkatuki

Työvoimakoulutus

Työkokeilu

Rekrykokeilut

Koulutuskokeilu

Uravalmennus

Työnhakuvalmennus

Redit

Jobbit -verkkotyönhakuvalmennus

Webinaarit -verkkovalmennukset

Työhönvalmennus

Osaamis- ja ammattitaitokartoitukset

Eures -palvelut

Ura- ja ammatinvalinnanohjaus

Yksityiset työllistymispalvelut

Starttiraha

Työttömien terveystarkastus

Kuntouttava työtoiminta

Nuorten palveluiden yhteistyötahoja

Lahden Ohjaamo, nuorten palvelut saman katon alla Lahtelaisille, alle 30- vuotiaille nuorille

Kirkkokatu 21 E, sisäpiha

Avoinna ma – pe, klo. 10 – 16, p. 050 398 5665

www.ohjaamolahti.fi

ohjaamo.lahti@lahti.fi

Nuorille tarkoitettu palvelupiste, jossa mukana mm.

- Lahden kaupungin nuorisopalvelujen työllisyyspalvelut
- Koulutuskeskus Salpaus
  - ➔ Tietoa, neuvontaa ja henkilökohtaista ohjausta opiskeluun liittyvissä asioissa
  - ➔ Päivä-, ilta-, monimuoto- ja oppisopimuskoulutukset
- Litti -hanke
- Terveystoiminta
- Sosiaalitoimi
- TE-toimisto
- etäyhteys Kelaan

Starttipaja, Lahden nuorisopalvelut

Nuortentalo Plaza

Tenavankatu 19, 15 170 Lahti

www.nuorilahti.net

- Työkokeilu pajalla
  - Arjen- ja elämänhallintataidot
  - Työelämä- ja koulutusvalmiudet
  - Tulevaisuuden suunnittelu
  - Ammattialoihin ja koulutuksiin tutustuminen
  - Vierailut kiinnostavissa kohteissa

Lahden kaupungin nuorisopalvelujen työllisyyspalvelut

Kirkkokatu 21 E (sisäpiha), 15 140 Lahti

Neuvonta ja ajanvaraus Ohjaamon kautta

ma-pe, klo. 8–16, p. 050 398 5665, ohjaamo.lahti@lahti.fi

<https://www.lahti.fi/palvelut/nuorisopalvelut>

- Lahtelaisille nuorille
- **Matkalla Duuniin!**
  - Palvelun kautta apua työkokeilu-, oppisopimus- tai työpaikan löytymiseen yrityksistä
  - Palvelussa työnantajien paikkailmoituksia sekä hakijoiden ilmoituksia
  - www.matkalladuuniin.fi -> ilmoittautumislomake (sama kuin yhteydenotto nuorisopalveluiden valmistukseen)
- Työkokeilu ja palkkatukityö yksikön omilla pajoilla

- Draamapaja
- Sisustamo
- UnityTreenit
- Autopaja
- Lounaskahvilapaja
- Mediapaja
- Puu- ja pintakäsittelypaja
- Reppupaja
- Uusi paja
- Työkokeilu- ja palkkatukipaikkojen etsintä myös yksikön ulkopuolelta
  - Lahden kaupunki
  - Yhdistykset
  - Yritykset
- Domino
- Etsivä nuorisotyö, mielenterveyden tukeminen, tuki kriisitilanteissa, nivelvaihtotyö, päihdetyö 15 – 25- vuotiaille
- **Työllisyyspalvelut, Nastolan alue**
  - Työkokeilu esim. Kierrätys- ja ympäristöpajalle, kuntouttava työtoiminta ja palkkatukityö

Asikkalan kunta

<https://www.asikkala.fi/yhteystiedot/yhteystietoluettelo-aakkosittain/>

- Elinvoimakoordinaattori
- Etsivä nuorisotyöntekijä

Hollolan kunta

<https://www.hollola.fi/yhteystiedot>

- Hollolan työllisyyspalvelut
- Etsivä nuorisotyö

Kärkölän kunta

<http://www.karkola.fi/fi/yhteystiedot/henkilosto>

- Hyvinvointikoordinaattori
- Etsivä nuorisotyöntekijä

Orimattilan kaupunki

- Orimattilan työllisyyspalvelut <https://www.orimattila.fi/tyo-ja-yrittaminen/tyollisyyspalvelut/tyonhaki-jalle>
- Etsivä nuorisotyö <http://www.nuoriorimattila.fi/>

Padasjoen kunta

<http://www.padasjoki.fi/fi/Asiointi/Yhteystiedot>

- Työllisyys- ja elinkeinoasiat
- Etsivä nuorisotyöntekijä

Lahden 4H-yhdistys ry

Neljänkaivonkatu 47, 15 100 Lahti

<http://lahti.4h.fi/>

- Työkokeilu ja palkkatukityö Yli-Marolan kotieläinpihalla
  - 17 – 29- vuotiaalle
  - Kotieläinpihan kunnostus
  - Eläinten hoito
  - Lasten ja nuorten kerhotoiminta
  - Asiakaspalvelu
  - Tapahtumien suunnittelu ja toteutus
  - Yrittäjyyteen tutustuminen

Avainsäätiö

Saimaankatu 18 B, 15 140 Lahti

P. 03 734 6144

www.avainsaatio.fi

- Työhönvalmennusta nuorille (maksuton)
- Poveria
- Uravalmennus

LITTI-projekti, Päijät-Hämeen Liikunta ja Urheilu ry

Urheilukeskus, 15 110 LAHTI

www.phlu.fi

- Työkokeilu ja joskus palkkatukityö
  - Urheiluseurat
  - Urheiluseuran toimistotyöt
  - Päiväkodit
  - Koulut
  - Palvelutalot
  - Kuntosalit
  - Erilaiset kausitapahtumat esim. Salpausselän kisat

Inspis Lahti ry

Askonkatu 9 C, 15 100 Lahti

<https://www.inspis.info/16295>

- Työkokeilu
  - Puistojen ja katujen puhtaanapito
  - Tapahtumiin osallistuminen
  - Graafiset työt
- Palkkatukityö
  - Graafiset työt

Monitoimikeskus Takatasku, Lahden kaupunki/Lahden seurakuntayhtymä

Huovilankatu 4, 15 100 Lahti

info@takatasku.net

www.takatasku.net

- Työkokeilu ja palkkatukityö
  - Keittiö
  - Toimisto
  - Siivous
  - Atk-koulutus
  - Vapaa-ajan ohjaus

Leipää ja kulttuuria-hanke

Etelä-Häme

Rautatienkatu 3, Lahti

<http://etela-hame.nuorisoseurat.fi/hanke>

- Kulttuurialan työkokeilu- ja palkkatukimahdollisuuksia

Lahden Työn Paikka Oy

Kiveriönkatu 34, 15 200 Lahti

<https://www.lahdenpaikka.fi/valmennuspalvelut/>

- Työkokeilu, palkkatukityö ja työhönvalmennus

Vamos

Vesijärvenkatu 11 B, 15140 Lahti

<https://www.hdl.fi/vamos/kaupungit/lahti/>

- Vamos Mindset
- Vamos Urapalvelut

Alipi, Alueellinen integraatiopiste maahanmuuttajille

Vapaudenkatu 23 B, 15 140 Lahti

<http://www.alipi.fi/>

- Maahanmuuttoon liittyvät ohjaus-, neuvonta- ja asiantuntijapalvelut

Lahden Seudun Kehitys LADEC Oy

Niemenkatu 73, 15 210 Lahti

<https://www.ladec.fi/> p. 044 702 2700

- Neuvontaa yrittäjyyteen liittyvissä asioissa
- Aloittavan yrittäjän palvelut
- Toimivan yrityksen palvelut

Ampun 4H-yhdistys

Reetta Tupasela

Puh. 045 3306574

ampu.tienityohon@4h.fi

Tieni Työhön- hanke

Orimattila, Pukkila, Myrskylä

- Työelämään valmistavia ja ohjaavia toimia
- Lupakorttikoulutuksia
- Työkokeilua
- Infotilaisuuksia jne.

SPR Kontti

Ajokatu 65, 15510 LAHTI

<https://kontti.punainenristi.fi/lahti>

- työkokeiluja, palkkatukityötä

Muita palveluita:

Koulutuskeskus Salpaus

<https://www.salpaus.fi/>

- toisen asteen koulutusta
- oppisopimuskoulutusta
- valmentavia koulutuksia

Kela

www.kela.fi

- tukea asumiseen
- tukea elämiseen
- kuntoutuspalveluja

Sosiaalipalvelut

www.phhyky.fi

Päihde- ja mielenterveyspalvelut

Lahden kaupunginsairaala, Harju 1.krs, päivystys klo 8.15-11

044 482 8214

Nastolan terveysasema, ajanvarauksella

044 729 7771

Salpakankaan terveysasema, ajanvarauksella

044 482 8213

Orimattilan avovastaanotto toiminta, ajanvarauksella

044 729 7741

Talous- ja velkaneuvonta

<https://www.lahti.fi/palvelut/perhe-ja-sosiaalipalvelut/talous-ja-velkaneuvonta>

Lahden seudun nuorisotasunnot ry (Lasna)

<http://www.lasna.fi>

- 18-29 -vuotiaille nuorille kohtuuhintaisia asuntoja
- asumisohjausta ja -neuvontaa
- asukastoiminnan järjestäminen
- tukea itsenäisen asumisen onnistumiseen

Lahden ammattikorkeakoulu (LAMK)

<http://www.lamk.fi/Sivut/default.aspx>

Suomen Diakoniaopisto

<http://www.sdo.fi/>

- järjestää koulutusta Helsingissä, Lahdessa, Oulussa ja Ylitorniolla
- sosiaali- ja terveysala
- liikunta-ala
- humanistinen ja kasvatusala
- matkailu-, ravitsemis- ja talousala
- kauneudenhoitoala

OMAN ELÄMÄN KARTOITUS

NYKYHETKI

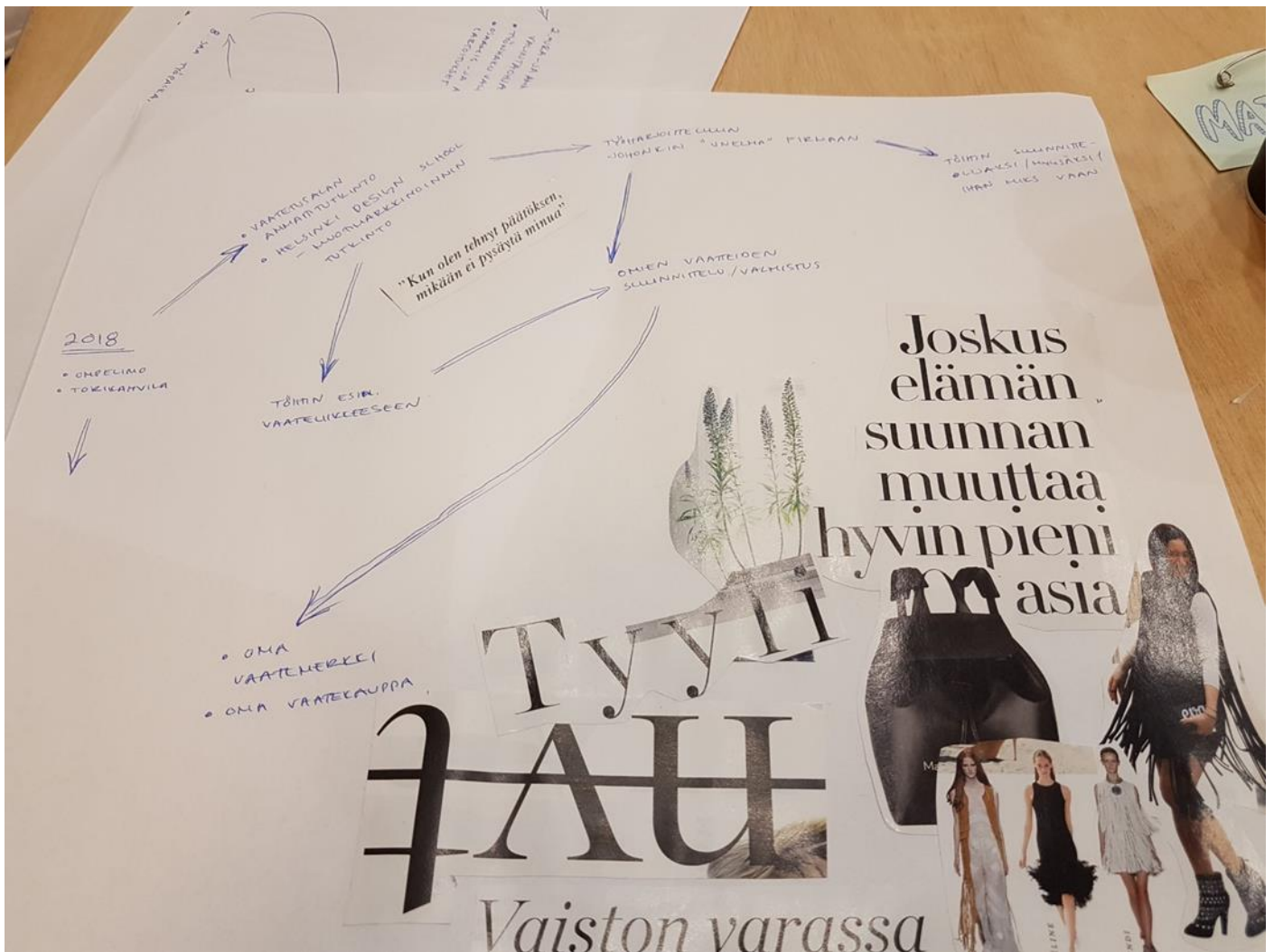
TOIVEITA JA UNELMIA

VAHVUUKSIA

TAVOITTEITA

KEHITETTÄVÄÄ

TAVOITEJANA

Kuva nuoren tekemästä Tavoitejanasta.

ENNEN TAPAAMISTA

Oman elämän kartoitus	Oman elämän kartoitus -pohja	Lähetetä sähköpostin liitteenä tai postitse ryhmään osallistuville
Työelämätkä	Verkkopankkitunnuksien avulla Oma asiointi – palvelussa tai paperinen Työelämätkä -pohja	Pyydä osallistuvia nuoria täyttämään tutka Oma asiointi – palvelussa

TAPAAMINEN (aikataulu on suuntaa antava, kokonaiskesto noin 3 tuntia)

10 min	Tavoite ja tarkoitus + nimilaput	Värikästä paperia, tusseja, hakaneulat	
5 min	Fiilisjana; kuvaus	Hymynaamat	Pyydä nuoria asettumaan hymiöiden väliille siihen kohtaan, joka parhaiten kuvaa sen hetkisiä tunnelmia.
45 min	Case-esittely Case-työskentely	Moniste casesta Esitteet TE-palveluista ja muiden toimijoiden palveluista, paperia, kyniä	Ohjeista nuoria tutustumaan Millan tapaukseen ja olemassa oleviin palveluihin sekä suunnittelemaan Millalle jatkopolku paperille janan muotoon.
15 min	Ratkaisujen läpikäynti Kahvi tässä tai myöhemmin työskentelyn lomassa	Pullaa tai muuta tarjottavaa	Jutelkaa erilaisista vaihtoehtoista. Muista, että kaikki ratkaisut ovat ”oikeita”.
5 min	Kuvakortit/kuvat; tavoite	Valmiit kuvat	Levitä kuvat lattialle ja pyydä nuoria poimimaan heidän tavoitettaan tai unelmaansa kuvaava kortti. Halutessaan kuvista voi myös kertoa jotain.
1 h 35 min	Oman janan tekeminen (apuna Oman elämän kartoitus ja tutka), suunnitelman sisältöjen pohtiminen; kuvaus Suunnitelman tekeminen verkossa	A3, sakset, liimat, kynät, lehtiä	Pyydä nuoria Oman elämän kartoituksen ja tutkan avulla miettimään omaa tavoitettaan ja siihen tarvittavia askelia. Näiden pohjalta nuoret tekevät oman tavoitejanaan lehdistä leikkaamiensa kuvien avulla.
		Omat tietokoneet valmiiksi, muista avata etukäteen työllistymissuunnitelmat täytettäväksi Urasta	Auta nuorta tekemään tavoitejanaan pohjalta itsellensä toteuttamiskelpoinen, jatkosuunnitelmia edistävä työllistymissuunnitelma. Muistuta yhteystietojen tarkastamisesta.
5 min	Fiilisjana	Hymynaamat: valokuvaus	Pyydä nuoria asettumaan hymiöiden väliille siihen kohtaan, joka parhaiten kuvaa sen hetkisiä tunnelmia.

TE-palvelut | tjänster
services

Palautelomake

Arvioi tyytyväisyytesi seuraaviin asioihin

Arviointiasteikko on 1-5, jossa 1 on huonoin ja 5 paras arvosana.

	1	2	3	4	5
Tapaamispaikan viihtyisyys	☐	☐	☐	☐	☐
Ohjauksen onnistuminen	☐	☐	☐	☐	☐
Sain uutta tietoa TE-palveluista	☐	☐	☐	☐	☐
Sain uutta tietoa muista työllistymistä tukevista palveluista	☐	☐	☐	☐	☐
Tapaamisesta oli hyötyä suunnitelman tekemisessä	☐	☐	☐	☐	☐
Jatkosuunnitelmani ovat selkiytyneet	☐	☐	☐	☐	☐

Olisitko halunnut/tarvinnut muuta tietoa?

Kyllä

Ei

Kokonaisarvosana palvelusta

Kehitysehdotuksia ja muuta palautetta

PROSESSI TYÖVAIHEISTA

OHJELMA

PÄIVÄ 1, 3.5.2018

- TAPAAMISEN TARKOITUS JA TAVOITE
- ESITTELY
- FIILISJANA
- CASE-ESITTELY
- KÄYDÄÄN LÄPI MITÄ JA MITEN TEHDÄÄN
- RATKAISUJEN LÄPIKÄYNTI JA KAHVI
- TEHTÄVÄ SEURAAVALLE TAPAAMISELLE

PÄIVÄ 2, 23.5.2018

- OMAN JANAN TEKEMINEN TYÖELÄMÄTUTKAN AVULLA
- POHDITAAN SUUNNITELMAN SISÄLTÖÄ?
- OHJAAMOON TUTUSTUMINEN, PALVELUJEN HYÖDYNTÄMINEN, JOS JÄÄ AIKAA, KAHVI
- FIILISJANA JA PALAUTE

